

Vakuutusyhtiölaki 2005 –työryhmän
mietintö

KUVAILULEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö		Julkaisun päivämäärä 29.11.2006	
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Vakuutusyhtiölaki 2005 -työryhmä Puheenjohtaja: hallitussihteeri Juhani Turunen Sihteeri: hallitussihteeri Pia Rinne		Julkaisun laji Selvitys	
		Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	
		HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä STM023:00/2004 26.5.2004	
Julkaisun nimi Vakuutusyhtiölaki 2005 -työryhmän mietintö			
Tiivistelmä <p>Työryhmä ehdottaa kokonaan uuden vakuutusyhtiölain säätämistä uuden osakeyhtiölain sääntelystä johtuen. Tavoitteena työryhmän työssä on ollut ajanmukainen ja selkeä laki. Uudessa vakuutusyhtiölaissa viitataan voimassa olevan lain tapaan paljolti osakeyhtiölain säännöksiin, mutta viittaukset on pyritty kirjoittamaan selkeiksi ja informatiivisiksi. Yleisten yhteisöoikeudellisten säännösten osalta vakuutusyhtiölaissa pyritään noudattamaan mahdollisimman pitkälti osakeyhtiölain sääntelyä. Ehdotetussa uudessa vakuutusyhtiölaissa noudatetaan osakeyhtiölain rakennetta ja systematiikkaa.</p> <p>Laki sisältää voimassa olevan lain tapaan vakuutustoiminnan erityispiirteitä koskevan säännösten, joita ovat toimilupaa, vastuovelkaa, vastuuvelan katetta, kohtuusperiaatetta, toimintapääomaa, vakavaraisuuspääomaa, henkivakuutusta ja valvontaa koskevat säännökset. Yleinen osakeyhtiölaki ei sisällä näitä säännöksiä.</p> <p>Työryhmä ehdottaa osakeyhtiölain tapaan vakuutusyhtiön toiminnan keskeisten periaatteiden korostamista. Osa periaatteista vastaa osakeyhtiölaissa säädettyä ja osa vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvia periaatteita, joita sovelletaan yksinomaan vakuutustoimialalla.</p> <p>Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden toimilupa-asioiden käsittely ja ratkaiseminen ehdotetaan siirrettäväksi sosiaali- ja terveysministeriöstä Vakuutusvalvontavirastolle.</p> <p>Henkivakuutusyhtiöiden osalta työryhmä ehdottaa uutta valvontajärjestelmää, vakavaraisuusaseman ennakoivaa valvontaa, jonka perustavoitteena on havaita valvottavan yhtiön tilan heikkeneminen riittävän ajoissa. Ennakoiva valvonta perustuu valvottavan yhtiön riskiaseman analysointiin ja sen perusteella tehtäviin johtopäätöksiin. Tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen.</p> <p>Kilpailuviraston ja Vakuutusvalvontaviraston toimivaltasuhteet muuttuvat. Vakuutusvalvontavirasto ei enää valvoisi kilpailuoikeudelliselta näkökannalta omistajakontrollisäännösten noudattamista eikä sulautumisen tai vakuutuskannan luovuttamisen muodossa tapahtuvia yritysjärjestelyjä.</p> <p>Työryhmä ehdottaa, että vakuutusyhtiölain seuraamusjärjestelmää ja vahingonkorvausvastuuta koskeva sääntely vastaa pääosin uuden osakeyhtiölain mukaista sääntelyä. Osakeyhtiölain tapaan vakuutusyhtiöoikeudellisten riita-asioiden käsittely ehdotetaan keskitettäväksi tiettyihin alioikeuksiin.</p>			
Asiasanat: osakeyhtiöt, perustuslait, toimiluvat, vakuutusyhtiöt, valvonta			
Muut tiedot www.stm.fi			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:70		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2222-X (nid.) 952-00-2223-8 (PDF)
Kokonaissivumäärä 51	Kieli Suomi	Hinta 14,04 €	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Yliopistopaino Kustannus, Helsinki University Press PL 4 (Vuorikatu 3 A) 00014 HELSINGIN YLIOPISTO Fax (09) 7010 2374, Puhelin (09) 7010 2363 books@yliopistopaino.fi, www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet		Utgivningsdatum 29.11.2006	
Författare (Uppgifter om organet: namn, ordförande, sekreterare) Lag om försäkringsbolag 2005 -arbetsgrupp Ordförande: regeringssekreterare Juhani Turunen Sekreterare: regeringssekreterare Pia Rinne		Typ av publikation Rapport	
		Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet	
		Projektnummer och datum för tillsättandet av organet STM023:00/2004 26.5.2004	
Publikationens titel Lag om försäkringsbolag 2005 -arbetsgruppets betänkande			
Referat <p>Arbetsgruppen föreslår att det stiftas en helt ny lag om försäkringsbolag beroende på regleringen av den nya aktiebolagslagen. Arbetsgruppens mål har varit att utarbeta en tidsenlig och tydlig lag. I den nya lagen om försäkringsbolag finns i likhet med den gällande lagen många stadganden som hänvisar till aktiebolagslagen, men syftet har varit att formulera hänvisningar som är tydliga och informativa. Ett mål har varit att på försäkringsbolag tillämpa den del av aktiebolagslagens regelverk som gäller den allmänna bolagsrätten så omfattande som möjligt. Den föreslagna nya lagen om försäkringsbolag följer strukturen och systematiken i aktiebolagslagen.</p> <p>Liksom den gällande lagen innehåller den nya lagen stadganden om försäkringsverksamhetens speciella karaktär. Stadgandena gäller koncession, ansvarsskuld, täckning av ansvarsskuld, skälighetsprincipen, verksamhetskaptal, solvenskapital, livförsäkring och tillsyn. I den allmänna aktiebolagslagen saknas dessa stadganden.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att de centrala principerna för försäkringsbolagens verksamhet understryks i likhet med i aktiebolagslagen. Vissa av principerna motsvarar principer som föreskrivits i aktiebolagslagen och andra principer till följd av försäkringsverksamhetens speciella karaktär och som tillämpas framför allt inom försäkringsbranschen.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår vidare att behandlingen och avgörandet av liv- och skadeförsäkringsbolagens koncessioner skall överföras från social- och hälsovårdsministeriet till Försäkringsinspektionen. För livförsäkringsbolagens del föreslår arbetsgruppen ett helt nytt system för tillsyn, en proaktiv tillsyn av solvensställningen med det primära målet att i tid observera en försämring av solvensställningen för ett bolag som står under tillsyn. Den proaktiva tillsynen grundar sig på en analys av bolagets riskposition och de slutsatser som kan dras utifrån analysen. Syftet är att främja konkurrensen och genomskinligheten i fråga om försäkringsbolagens verksamhet.</p> <p>Förhållandet i fråga om befogenheter mellan Konkurrensverket och Försäkringsinspektionen kommer att förändras. Försäkringsinspektionen skall inte längre från konkurrensrättslig synpunkt bevaka att stadganden om ägarkontrollen efterföljs och inte heller transaktioner som äger rum i form av en fusion eller överlåtelse av försäkringsbeståndet.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att stadgandena som gäller påföljdssystemet och skadeståndsansvaret i lagen om försäkringsbolag huvudsakligen skall följa regelverket i den nya aktiebolagslagen. Arbetsgruppen föreslår även att försäkringsbolagsrättsliga tvistemål koncentreras till vissa underrätter i likhet med aktiebolagslagen.</p>			
Nyckelord aktiebolag, försäkringsbolag, grundlagar, koncessioner, tillsynen			
Övriga uppgifter www.stm.fi/svenska			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2006:70		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2222-X (inh.) 952-00--2223-8 (PDF)
Sidoantal 51	Språk Finska	Pris 14,04 €	Sekretessgrad Offentlig
Försäljning Helsingfors Universitetsförlaget, PB 4 (Berggatan 3 A)00014 HELSINGFORS UNIVERSITET Tfn (09) 7010 2363, books@yliopistopaino.fi , www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health, Finland		Date 29 November 2006	
Authors Insurance Companies Act 2005 -Working Group Chairman: Governmental Secretary Juhani Turunen Secretary: Governmental Secretary Pia Rinne		Type of publication Reports	
		Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health	
		Date of appointing the organ 26 May 2004	
Title of publication Insurance Companies Act 2005 -Working Group's Report			
Summary <p>The Working Group proposes the enactment of a new Insurance Companies Act due to the regulation under the reformed Companies Act. The Working Group's objective was an up-to-date and well-formulated new Act. Many provisions in the said Act, as in the current Insurance Companies Act, refer to provisions in the Companies Act. The aim has been to formulate the references so as to be definite and informative. As regards the general company law provisions in the Companies Act the objective is to apply those to insurance companies to the extent possible. The proposed new Act follows the structure and systematics of the Companies Act.</p> <p>Like the current Act, the proposed Act includes provisions on the special characteristic of the insurance business. The provisions considering licence, technical provisions, assets covering technical provisions, principle of equity, solvency margin, solvency capital, life insurance and supervision are not contained in the general Companies Act.</p> <p>The Working Group proposes that the significance of the leading principles of insurance company operations should be emphasized, in the same way as in the Companies Act. Part of the principles correspond to the regulations of the Companies Act, whereas some are a result of the special characteristics of the insurance business and are solely applied in the insurance field.</p> <p>It is proposed in the Working Group's Report that the processing and decision-making regarding the licences of life and non-life insurance companies should be transferred from the Ministry of Social Affairs and Health to the Insurance Supervisory Authority.</p> <p>Relating to the supervision of the life insurance companies the Working Group proposes a new system of proactive supervision of the state of solvency, the basic aim of which is to notice early enough a weakening of the solvency state of the company under supervision. Proactive supervision is based on analysing the risk position of the company under supervision and on the conclusions made on grounds of that analysis. Thus, the objective is to promote the transparency and competition of insurance companies.</p> <p>The power relations between the Finnish Competition Office and the Insurance Supervisory Authority are proposed to be changed. From the viewpoint of competition law, the latter would no longer supervise compliance with the provisions on the control of ownership nor the transactions which follow a merger or portfolio transfer.</p> <p>The Working Group proposes that the regulation relating to the system of consequences and liability for damages should mainly correspond to the regulation under the new Companies Act. It is proposed that hearings of civil actions arising from the insurance company law should be centralised to certain courts of first instance, in the same way as in the Companies Act.</p>			
Key words Constitutions, Insurance companies, Licences, Limited companies, Supervision			
Other information www.stm.fi/english			
Title and number of series Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2006:70		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2222-X (print) 952-00-2223-8 (PDF)
Number of pages 51	Language Finnish	Price 14,04€	Publicity Public
Orders Helsinki University Press PO Box (Vuorikatu 3 A) 00014 UNIVERSITY OF HELSINKI Fax +358-9-7010 2374, tel. +358-9-7010 2363 books@yliopistopaino.fi		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 26 päivänä toukokuuta 2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus uudeksi vakuutusyhtiölainsiksi. Toimeksiannon mukaan osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen johdosta myös vakuutusyhtiölaki on tarpeellista uudistaa, jotta osakeyhtiölakia ja vakuutusyhtiölakia voidaan jatkossakin soveltaa rinnakkain vakuutusyhtiöiden toimintaan. Työryhmän tuli lisäksi selvittää mitä muutoksia vakuutusyhtiölakiin tulee tehdä perustuslain uudesta sääntelystä johtuen, erityisesti norminantovallan delegointisäännösten perustuslainmukaisuuden osalta. Myös muut nykyisen lain voimassaoloaikana ilmenneet vakuutusyhtiötä koskevat muutostarpeet oli selvitettävä. Osakeyhtiölain uudistuneesta rakenteesta ja systematiikasta johtuen työryhmän tehtävänä oli lisäksi selvitettävä, missä määrin on tarkoituksenmukaista säätää samankaltaisista asioista sekä vakuutusyhtiölaissa että osakeyhtiölaissa sen sijaan, että sovellettaisiin suoraan osakeyhtiölakia. Kokonaistavoitteena työryhmällä oli vakuutusyhtiötä koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallitussihteeri Juhani Turunen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja jäseniksi hallitussihteeri Pia Rinne sosiaali- ja terveysministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Manne Airaksinen oikeusministeriöstä, päälakimies Markku Sorvari ja lakimies Eeva-Maija Österman Vakuutusvalvontavirastosta, johtaja Lea Mäntyniemi Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta sekä lakimies Tarja Kolehmainen Työeläkevakuuttajat TELA:sta. Lainsäädäntöneuvos Manne Airaksisen eron jälkeen hänen tilallaan on jatkanut työryhmässä pysyvänä asiantuntijana 27 päivänä tammikuuta 2005 alkaen erityisasiantuntija Pekka T. Pulkkinen oikeusministeriöstä.

Työryhmän pääsihteeriksi määrättiin hallitussihteeri Pia Rinne sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmässä ovat toimineet pysyvinä asiantuntijoina johtaja Jaakko Gummerus Tapiola-ryhmästä sekä johtaja Juhani Lindqvist Vakuutusosakeyhtiö Henki-Sammosta.

Työryhmän alaisuudessa on toiminut alatyöryhmiä erillisiä selvitystehtäviä varten. Alatyöryhmät, joissa on toiminut lukuisia sosiaali- ja terveysministeriön, Vakuutusvalvontaviraston ja vakuutusalan asiantuntijoita, ovat osallistuneet erityisesti vakuutusyhtiölain vastuuvelkaa, vastuuvelan katetta, vakavaraisuutta, ennakoivaa valvontaa, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä sekä henkivakuutusta koskeva sääntelyn valmisteluun.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31 päivään maaliskuuta 2005 mennessä. Sosiaali- ja terveysministeriö pidensi työryhmän määräaikaa kaksi kertaa 30 päivään kesäkuuta 2006 asti.

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti valmistellut luonnoksen uudeksi vakuutusyhtiölainsiksi. Nyt sosiaali- ja terveysministeriölle luovutettava mietintö ei sisällä yksityiskohtaista säädösehdotusta, vaan ehdotuksen pääasiallisen sisällön. Yksityiskohtaiseen lakiehdotukseen sisältyviä säännöksiä ei ole ennätetty

aikataulusyistä kääntää ruotsiksi, minkä johdosta niitä ei ole voitu liittää mietintöön. Yksityiskohtainen lakiehdotus luovutetaan ministeriölle erikseen.

Työryhmä on valmistellut ehdotukset myös vakuutusyhtiölain voimaannolaiksi ja vakuutusluokkalaiksi.

Työryhmän tehtäviin ei sitä asetettaessa kuulunut työeläkevakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön uudistamistarpeen selvittäminen, mikä oli tarkoitus tehdä erikseen. Sosiaali- ja terveysministeriö kuitenkin päätti 22 päivänä syyskuuta 2006 laajentaa työryhmän toimeksiantoa siten, että sen tehtäväksi tuli myös tehdä ehdotukset uudesta vakuutusyhtiölaista ja uudesta osakeyhtiölaista johtuvat työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muutoksiksi. Samalla työryhmän uudeksi jäseneksi nimitettiin johtaja Matti Leppälä Työeläkevakuuttajat TELA:sta ja työryhmän määräaikaa pidennettiin 31 päivään joulukuuta 2006 asti. Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain osalta työryhmän työhön osallistuu asiantuntijana myös päälakimies Timo Kaisanlahti Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varmasta.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa vakuutusyhtiölakia koskevan mietintönsä sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2006

Juhani Turunen

Pia Rinne

Markku Sorvari

Eeva-Maija Österman

Lea Mäntyniemi

Tarja Kolehmainen

SISÄLLYS

1.	NYKYTILAN KUVAUS	13
1.1.	<i>Lainsäädäntö</i>	13
1.2.	<i>Käytäntö</i>	14
1.3.	<i>Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö</i>	15
1.3.1.	Euroopan unioni	15
1.3.2.	Ulkomaiden lainsäädäntö	20
1.4.	<i>Nykytilan arviointi</i>	25
2.	TYÖRYHMÄN EHDOTUKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET MUUTOSEHDOTUKSET....	26
2.1.	<i>Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi</i>	26
2.2.	<i>Keskeiset ehdotukset</i>	27
2.2.1.	Lain rakenne ja kirjoittamistapa	27
2.2.2.	Yleisten periaatteiden korostaminen	28
2.2.3.	Vakuutusyhtiön perustaminen ja toimilupa	28
2.2.4.	Vakuutusyhtiön osakkuus, osakkeet ja takuuosuudet.....	29
2.2.5.	Hallinto	29
2.2.6.	Vastuuvelka, vastuuvelan kate, toimintapääoma ennakoiva valvonta ja vakavaraisuuspääoma	31
2.2.7.	Henkivakuutus	33
2.2.8.	Rahoitus	34
2.2.9.	Varojen jakaminen.....	34
2.2.10.	Yhtiörakenteen muuttaminen ja yhtiön purkaminen	35
2.2.11.	Valvonta	38
2.2.12.	Seuraamukset ja oikeussuoja	39
2.2.13.	Jälleenvakuutusdirektiivin kansallinen voimaan saattaminen.....	41
3.	EHDOTUKSEN VAIKUTUKSET	41
3.1.	<i>Yleistä</i>	41
3.2.	<i>Taloudelliset vaikutukset</i>	41
3.3.	<i>Vaikutukset viranomaisten toimintaan</i>	42
4.	MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA	42
4.1.	<i>Vakuutusyhtiölain voimaanpanolaki</i>	43
4.2.	<i>Vakuutusluokkalaki</i>	43
4.3.	<i>Uuden vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain johdosta muutettavat muut lait</i>	44

1. Nykytilan kuvaus

1.1. Lainsäädäntö

Vakuutustoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa sääntelevät sen erityisluonteen takia varsin yksityiskohtaiset erityislait, joista tärkein on vakuutusyhtiölaki (1062/1979). Sääntely perustuu sekä kansalliseen että Euroopan unionin (EU) vakuutustoimintaa koskevaan lainsäädäntöön. Suomalainen vakuutusyhtiö voi olla yhtiömuodoltaan joko vakuutusosakeyhtiö tai keskinäinen vakuutusyhtiö. Näiden yhtiömuotojen yhtiöoikeudellisista eroista huolimatta kumpaankin yhtiömuotoon sovelletaan vakuutusyhtiölain lisäksi osakeyhtiölakia (734/1978) ja osakeyhtiölain voimaansaattamista annettua lakia (735/1978). Vakuutusyhtiöön sovelletaan osakeyhtiölain säännöksiä siten kuin vakuutusyhtiölaissa säädetään. Osakeyhtiölakiin tehtävät muutokset vaikuttavat siten myös vakuutusyhtiöitä koskevaan lainsäädäntöön. Voimassa oleva vakuutusyhtiölaki valmisteltiin vastaamaan samaan aikaan uusittua osakeyhtiölakia ja säädökset tulivat voimaan samanaikaisesti vuoden 1980 alusta.

Voimassa olevan vakuutusyhtiölain säännökset ovat nykyään yleisiltä periaatteiltaan varsin yhdenmukaisia osakeyhtiölain säännösten kanssa. Tosin vakuutusyhtiölaki sisältää runsaasti vakuutustoiminnan luonteesta johtuvaa erityissääntelyä. Vakuutusyhtiölaki sisältää säännöksiä muun muassa vakuutusyhtiön perustamisesta, toimiluvasta, osakkuudesta, johdosta ja hallinnosta, tilintarkastuksesta ja tilinpäätöksestä, vakuutusyhtiöltä vaadittavasta vakavaraisuudesta, henkivakuutuksesta, vakuutusyhtiöiden valvonnasta sekä vakuutusyhtiön selvitystilasta, purkamisesta, sulautumisesta, vakuutuskannan luovuttamisesta ja yhteisömuodon muuttamisesta.

Työeläkevakuutusyhtiöistä annettu laki (354/1997) sääntelee työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaa. Laki sisältää ainoastaan työeläkevakuutusyhtiöitä koskevat erityissäännökset. Taustalakeina työeläkevakuutusyhtiöihin sovelletaan vakuutusyhtiölakia ja siten välillisesti myös osakeyhtiölakia. Työeläkevakuutusyhtiöistä annettu laki sisältää erityissäännöksiä muun muassa työeläkevakuutusyhtiön perustamisesta, johdosta, vastuuvielasta, toimintapäätöksestä, voitonjaosta sekä sijoitustoiminnan järjestämisestä. Euroopan unionin vakuutustoimintaa säänteleviä direktiivejä ei sovelleta pakottavina työeläkevakuutusyhtiöiden toimintaan.

Vakuutusyhtiölakiin on sen voimassaoloaikana tehty lukuisia muutoksia. Eräät suurimmista muutoksista ovat johtuneet Suomen liittymisestä ensin Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA) vuonna 1993 ja sen jälkeen liittymisestä Euroopan yhteisöihin vuonna 1995, ja näistä tapahtumista johtuneesta tarpeesta sopeuttaa Suomen lainsäädäntö vakuutusalaan koskeviin direktiiveihin.

Merkittävä muutos oli myös vuonna 1997 voimaan tullut laaja osittaisuudistus, joka perustui samaan aikaan toteutettuun osakeyhtiölain osittaisuudistukseen. Osakeyhtiölain osittaisuudistuksessa säädettiin muun muassa uusina käsitteinä jako yksityisiin ja julkisiin osakeyhtiöihin sekä osakeyhtiön jakautuminen. Osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta ja velkojien asemaa parannettiin selkeyttämällä päätöksentekoon ja velkojien suojaan liittyviä säännöksiä yhtiön varojen hankinnassa ja niiden jaossa. Lakiin tehtiin lukuisia yhtiöiden tiedonantovelvollisuutta koskevia muutoksia.

Osakeyhtiöiden toimintaympäristö on alkuperäisen osakeyhtiölain säätämisen jälkeen kuitenkin niin paljon muuttunut, että osittaisuudistukset eivät ole riittäneet poistamaan osakeyhtiölain puutteita. Osakeyhtiölainsäädännön kokonaisuudistusta on valmisteltu 2000-luvun alkuvuosista lähtien. Valmistelu on johtanut kokonaan uuden osakeyhtiölain säätämiseen. Uusi laki tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2006.

Vakuutusyhtiölain lisäksi vakuutusyhtiöiden toiminnasta on runsaasti säännöksiä lukuisissa asetuksissa, sosiaali- ja terveysministeriön päätöksissä ja Vakuutusvalvontaviraston määräyksissä. Tärkeimpiä asetuksia ja päätöksiä ovat vakuutusyhtiön vastuuvelan laskentaperiaatteista annettu asetus (248/1999), jäljempänä vastuuvelka-asetus, ensivakuutusliikettä harjoittavan vakuutusyhtiön vastuuvelan katteesta annettu asetus (461/1995), jäljempänä kateasetus, vakuutusyrittäjäryhmän mukautetusta vakavaraisuuslaskelmasta annettu sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1106/2000), sosiaali- ja terveysministeriön päätös suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista (858/1995), jäljempänä vakuutusluokkapäätös, sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutusyrittäjien tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä (1340/2002), jäljempänä tilinpäätösasetus, sosiaali- ja terveysministeriön asetus rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen, biologisten hyödykkeiden ja eräiden muiden sijoitusten merkitsemisestä vakuutusyrittäjien tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen, valtioneuvoston asetus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuuden laskemisesta annettu (1193/2004), jäljempänä fair value -asetus.

Tärkeimmät sosiaali- ja terveysministeriön määräykset vakuutusyhtiöille ovat sosiaali- ja terveysministeriön määräyskokoelmassa 1999:65, joka sisältää muun muassa määräykset henki- ja vahinkovakuutusyhtiön vastuuvelkaa laskettaessa noudatettavista periaatteista ja käytettävän koron enimmäismäärästä, yhteistakuuerän kartuttamisesta, vahinkovakuutusyhtiön vakavaraisuuspääomasta ja tasoitusmäärästä ja niiden rajoista sekä valvontatilintarkastuksesta.

Vakuutusvalvontaviraston voimassa olevat määräykset sisältyvät Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelmaan dnro 12/002/2005.

Vakuutusyhtiölain ohella muita vakuutustoimintaa harjoittavia yrityksiä koskevia lakeja ovat muun muassa ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettu laki (398/1995) sekä vakuutusyhdistyslaki (1250/1987), vakuutuskassalaki (1164/1992) ja eläkesäätiölaki (1774/1995).

Vakuutusyhtiöiden valvonta Suomessa kuuluu Vakuutusvalvontavirastolle.

1.2. Käytäntö

Vakuutusvalvontaviraston tilastojen mukaan Suomessa oli vuoden 2006 alussa toiminnassa 66 vakuutusyhtiötä, joista 46 oli kotimaisia yhtiöitä. Suomen liittyminen Euroopan Unioniin on vaikuttanut voimakkaasti suomalaiseen vakuutustoimintaan. Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden määrä on ollut kasvussa ja vuoden 2006 alussa Suomessa toimi 20 ulkomaisen ETA-vakuutusyhtiön edustustoa. Euroopan yhteismarkkinoilla sovelletaan yhden toimiluvan periaatetta; vakuutusyhtiön saatua

toimiluvan yhdessä ETA-valtiossa se voi harjoittaa vakuutustoimintaa koko talousalueella. Vakuutusvalvontavirastolle on tehty noin 450 ilmoitusta tällaisen vakuutuspalvelujen vapaan tarjonnan harjoittamisesta Suomessa.

Vakuutusyhtiöt voivat toimia joko vakuutusosakeyhtiöinä tai keskinäisinä vakuutusyhtiöinä. Vakuutusyrityksiä ovat myös 90 Suomessa toimivaa vakuutusyhdistystä, joita koskee vakuutusyhdistyslaki. Yhtiömuodon lisäksi vakuutusyhtiöt jaotellaan toimialansa mukaisesti. Euroopan yhteisön, ja Suomessa jo ennen Euroopan Unioniin liittymistä sovelletun, käytännön mukaan sama vakuutusyhtiö ei voi harjoittaa esimerkiksi sekä henki- että vahinkovakuutustoimintaa.

Vuoden 2006 alussa suomalaisista vakuutusyhtiöistä 14 toimi henkivakuutusyhtiönä ja 25 vahinkovakuutusyhtiönä. Työeläkevakuutustoimintaa harjoitti 7 yhtiötä. Suurin osa henkivakuutusyhtiöistä (11 yhtiötä) oli yhtiömuodoltaan vakuutusosakeyhtiöitä. Vahinkovakuutustoimintaa harjoittavista yhtiöistä 14 oli vakuutusosakeyhtiötä ja 11 keskinäistä yhtiötä. Työeläkevakuutusyhtiöistä vain 2 yhtiötä toimi vakuutusosakeyhtiön muodossa.

Vakuutusyhtiöiden toiminnan perusedellytyksenä on vakavaraisuus, jonka turvaamisesta on säännökset vakuutusyhtiölainsäädännössä. Vakuutusyhtiöllä on kaikissa tilanteissa oltava riittävästi varallisuutta kattamaan vakuutetuille ja muille korvaukseen oikeutetuille kuuluvien suoritusten maksaminen. Vakuutusvalvontavirasto valvoo, että vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus pysyy riittävällä ja laissa vaaditulla tasolla. Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuudella ja toiminnan volyyymilla on myös merkitystä kansantalouden kannalta. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliiton tilastojen mukaan vakuutusmaksutulo oli vuonna 2005 yhteensä 14,4 miljardia euroa, joka vastaa noin 9 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kaksi kolmasosaa tästä summasta kertyi lakisääteisistä vakuutuksista. Vakuutusyhtiöiden maksamat korvaukset olivat vuonna 2005 yli 11 miljardia euroa.

1.3. Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

1.3.1. Euroopan unioni

Voimassa olevat tärkeimmät EU:n vakuutustoimintaa koskevat direktiivit ja asetukset ovat seuraavat.

1) Ensimmäinen neuvoston direktiivi 73/239/ETY, annettu 24 päivänä heinäkuuta 1973, muun ensivakuutusliikkeen kuin henkivakuutusliikkeen aloittamista ja harjoittamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten sovittamisesta, jäljempänä ensimmäinen vahinkovakuutusdirektiivi.

Ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin tavoitteena oli helpottaa vakuutustoiminnan aloittamista ja harjoittamista sekä sivukonttorien perustamista muihin jäsenvaltioihin. Tavoitteen toteuttamiseksi direktiivillä poistettiin tiettyjä kansallisten valvontalainsäädäntöjen eroja ja sovitettiin yhteen vakuutusyrityksiltä vaadittavia taloudellisia edellytyksiä, jotta samalla myös varmistetaan riittävä turva vakuutetuille ja kolmansille osapuolille kaikissa jäsenvaltioissa. Lisäksi ensimmäisessä vahinkovakuutusdirektiivissä säädetään vakuutusyrityksen yhtiömuodoista ja

vakuutusluokkajaosta. Direktiivin muut merkittävimmät säännökset koskevat virallista toimilupaa, sen myöntämiseen ja peruuttamiseen liittyviä seikkoja sekä vähimmäistakuurahastoa ja solvenssimarginaalia. Direktiiviä on muutettu useaan otteeseen uusilla direktiiveillä.

2) Toinen neuvoston direktiivi 88/357/ETY, annettu 22 päivänä heinäkuuta 1988, muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä sekä direktiivin 73/239/ETY muuttamisesta, jäljempänä toinen vahinkovakuutusdirektiivi.

Toisen vahinkovakuutusdirektiivin pääasiallisena tavoitteena on kehittää vakuutustoiminnan sisämarkkinoita ja tehdä palvelujen tarjoaminen helpommaksi jäsenvaltioissa. Direktiivissä säädetään riskin sijaintipaikasta, jotta palvelujen tarjoaminen voidaan määrittellä ottamalla huomioon sekä vakuutuksenantajan sijoittautumispaikka että riskin sijaintipaikka. Lisäksi direktiivissä säädetään jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välisen yhteistyön aloittamisesta sekä näiden viranomaisten ja komission yhteistyöstä.

3) Neuvoston direktiivi 92/49/ETY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta, jäljempänä kolmas vahinkovakuutusdirektiivi.

Kolmas vahinkovakuutusdirektiivi jatkaa sisämarkkinoiden toteuttamista luomalla säännökset vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta ja yhden toimiluvan periaatteesta koko yhteisön alueella. Direktiivissä säädetään, että yhteisössä myönnetään yksi koko yhteisön alueen kattava toimilupa ja sovelletaan kotijäsenvaltion suorittaman valvonnan periaatetta.

4) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/83/EY, annettu 5 päivänä marraskuuta 2002, henkivakuutuksesta, jäljempänä henkivakuutusdirektiivi.

Henkivakuutusdirektiivi korvaa henkivakuutuksen ensivakuutusta koskeneet aiemmat direktiivit (79/267/ETY, 90/619/ETY ja 92/96/ETY). Direktiivi sisältää vastaavat säännökset henkivakuutustoiminnasta kun ensimmäinen, toinen ja kolmas vahinkovakuutusdirektiivi vahinkovakuutustoiminnasta. Direktiivissä säädetään, että yhteisössä myönnetään yksi koko yhteisön alueen kattava toimilupa ja sovelletaan kotijäsenvaltion suorittaman valvonnan periaatetta. Lisäksi henkivakuutusdirektiivissä erotetaan toisistaan sijoittautumiseen perustuva toiminta ja palvelujen tarjoamisen vapautteen perustuva toiminta sekä säädetään vakuutusluokista. Vakuutettujen suojaamiseksi direktiivissä säädetään vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperiaatteiden yhteensovittamisesta, vastuuvelan kattamisesta, solvenssimarginaalista ja vähimmäistakuurahastosta.

5) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/17/EY, annettu 19 päivänä maaliskuuta 2001, vakuutusyritysten tervehdyttämisestä ja likvidaatiosta, jäljempänä likvidaatiodirektiivi.

Likvidaatiidirektiivin tarkoituksena on sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja velkojien suojaa varten luoda yhteisön tasolla yhtenäiset säännökset vakuutusyritysten tervehdyttämistoimenpiteitä ja likvidaatiomenettelyä varten. Direktiivi koskee kaikkia likvidaatiomenettelyjä riippumatta siitä, perustuvatko ne maksukyvyttömyyteen tai ovatko ne vapaaehtoisia vai pakollisia. Direktiiviä sovelletaan kotijäsenvaltion lainsäädännössä määriteltyihin kaikkia velkojia koskeviin menettelyihin, joihin liittyy vakuutusyrityksen omaisuuden rahaksi muuttaminen sekä omaisuuden tuoton jakaminen. Likvidaatiomenettelyllä tarkoitetaan Suomessa vapaaehtoista selvitystilaa ja pakkoselvitystilaa sekä konkurssia.

6) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/78/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 1998, vakuutusyritysryhmään kuuluvien vakuutusyritysten lisävalvonnasta, jäljempänä lisävalvontadirektiivi.

Lisävalvontadirektiivin tarkoituksena on täydentää yksittäisiin vakuutusyrityksiin liittyvää valvontaa koskevia direktiivejä vakuutusyritysryhmän muodostavien vakuutusyritysten valvontaa koskevalla lainsäädännöllä, jotta vakuutusvalvontaviranomaiset pystyvät tekemään perustellun arvion ryhmään kuuluvan vakuutusyrityksen taloudellisesta tilasta. Tavoitteena on estää vakuutusyrityksen vakavaraisuuden heikkeneminen ryhmittymään kuuluvien yritysten pääoman kaksinkertaisen hyväksikäytön johdosta ja pyrkiä välttämään tästä aiheutuvat riskit sekä estää ryhmään kuuluvien yritysten taloudellisen aseman vaarantuminen ryhmän sisäisten liiketoimien johdosta.

7) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/87/EY, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, finanssiryhmittymään kuuluvien luottolaitosten, vakuutusyritysten ja sijoituspalveluyritysten lisävalvonnasta sekä neuvoston direktiivien 73/239/ETY, 79/267/ETY, 92/49/ETY, 92/96/ETY, 93/6/ETY ja 93/22/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 98/78/EY ja 2000/12/EY muuttamisesta, jäljempänä finanssikonglomeraattidirektiivi.

Rahoitusmarkkinoiden kehityksen vuoksi finanssikonglomeraattidirektiivissä säädetään eri rahoitussektoreiden palveluja ja tuotteita tarjoavien rahoitusryhmien eli finanssiryhmittymien toiminnan vakauden valvonnasta.

8) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/68/EY, annettu 16 päivänä marraskuuta 2005, jälleenvakuutuksesta ja neuvoston direktiivien 73/239/ETY ja 92/49/ETY sekä direktiivien 98/78/EY ja 2002/83/EY muuttamisesta, jäljempänä jälleenvakuutusdirektiivi.

Jälleenvakuutusdirektiivin pääasiallisena tavoitteena on luoda vakavaraisuutta koskeva säännöstö yhteisön jälleenvakuustoiminnalle. Direktiivissä säädetään, että yhteisössä myönnetään yksi koko yhteisön alueen kattava toimilupa ja sovelletaan kotijäsenvaltion suorittaman valvonnan periaatetta sekä täsmennetään toimivaltaisille viranomaisille annetut valvontavaltuudet ja –keinot. Lisäksi jälleenvakuutusdirektiivissä on säännökset jälleenvakuutusyrityksiltä vaadittavasta vakuutusteknisestä vastuuvelasta, solvenssimarginaalista ja vähimmäistakuurahastosta.

9) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001, annettu 8 päivänä lokakuuta 2001, eurooppayhtiön säännöistä, jäljempänä eurooppayhtiöasetus.

Eurooppayhtiöasetuksella tehdään mahdolliseksi eurooppayhtiön perustaminen ja toimiminen EU:n alueella. Eurooppayhtiö voi perustamisen yhteydessä sulautua toisessa valtiossa kotipaikkansa pitävän yhtiön kanssa ja se voi toimintansa aikana vaihtaa kotivaltionsa ilman, että sen katsotaan purkautuvan. Asetuksessa on perustamisen ja mainittujen kotivaltion vaihtamista koskevien säännösten lisäksi vain hajanaisia säännöksiä yhtiön toiminnasta. Eurooppayhtiöön sovelletaan suurelta osin sen jäsenvaltion julkisia osakeyhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä, jossa yhtiöllä on kotipaikka. Asetukseen liittyy direktiivi, jolla järjestetään työntekijöiden oikeudet. Asetuksen johdosta Suomessa on annettu eurooppayhtiölaki (742/2004).

10) Kolmas neuvoston direktiivi 78/855/ETY, annettu 9 päivänä lokakuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, osakeyhtiöiden sulautumisesta, jäljempänä sulautumisdirektiivi.

Sulautumisdirektiivin sääntelyn kohteena ovat julkisten osakeyhtiöiden kansalliset sulautumiset, mitä sovelletaan myös vakuutusyhtiöihin. Direktiivissä säännellään kolmen tyyppisiä sulautumisia: hankkimalla tapahtuva sulautuminen eli absorptiofuusio, sulautuminen perustamalla uusi yhtiö eli kombinaatiofuusio sekä tytäryhtiöfuusio. Direktiivin lähtökohtana on, että sulautuvan yhtiön osakkeenomistajista tulee vastaanottavan yhtiön tai perustettavan uuden yhtiön osakkeenomistajia. Direktiivillä pyritään turvaamaan osakkeenomistajien riittävä tiedonsaanti ja velkojien suoja samoin kuin muiden ulkopuolisten mahdollisuudet saada tietoa sulautumisesta.

11) Neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, yhtiömuodoltaan tietyntyyppisten yhtiöiden tilinpäätöksistä, jäljempänä tilinpäätösdirektiivi.

Tilinpäätösdirektiivi koskee yksittäisen yhtiön vuositilinpäätöksen laatimista, sisältöä ja julkistamista sekä eräiltä osin tilintarkastusta. Direktiiviä on merkittävästi muutettu niin sanotulla modernisointidirektiivillä (2003/51/EY), jonka tavoitteena on muun muassa ollut poistaa ristiriidat direktiivin ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IAS/IFRS-standardien) väliltä.

12) Seitsemäs neuvoston direktiivi 83/349/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1983, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä, jäljempänä konsernitilinpäätösdirektiivi.

Konsernitilinpäätösdirektiivin mukaan konsolidoidun tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva kaikkien konsolidoitavien yritysten varoista ja vastuista sekä tuloksesta kokonaisuutena sekä yhtiön jäsenille että ulkopuolisille. Konsolidoituja tilinpäätöksiä koskevan lainsäädännön yhteensovittamisen tavoitteena on pääomayhtiöihin liittyvien etujen suojaaminen.

13) Neuvoston direktiivi 91/674/ETY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä, jäljempänä vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivi.

Vakuutusyritysten tilinpäätösdirektiivissä säädetään vakuutusyritysten erityispiirteistä johtuvia poikkeuksia direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY säännöksiin. Direktiivin tavoitteena on vakuutusyritysten osalta sovittaa yhteen ne suojaustoimenpiteet, joita yhteisössä yhtiöiltä edellytetään niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi.

14) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1606/2002, annettu 19 päivänä heinäkuuta 2002, kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta, jäljempänä IAS-asetus.

IAS-asetus koskee julkisesti noteerattujen yhtiöiden tilinpäätöstietoja. Asetuksella velvoitetaan jäsenvaltioiden edellä mainitut yritykset laatimaan konsolidoidut tilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien, jäljempänä IAS/IFRS-standardit, mukaisesti. Asetuksen säännökset täydentävät yhtiömuodoltaan tietynlaisten yritysten tilinpäätöksistä (78/660/ETY), konsolidoiduista tilinpäätöksistä (83/349/ETY) sekä vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä (91/674/ETY) annettuja neuvoston direktiivejä.

15) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/65/EY, annettu 27 päivänä syyskuuta 2001, direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY ja 86/635/ETY muuttamisesta tietynlaisten yhtiöiden sekä pankkien ja muiden rahoituslaitosten tilinpäätöksien ja konsolidoitujen tilinpäätöksien laadinnassa noudatettavien arvostussääntöjen osalta, jäljempänä fair value –direktiivi.

Rahoitusvälineiden arvostamisessa ollaan luopumassa hankintamenoperiaatteesta ja siirtymässä käyvän arvon soveltamiseen. Direktiivissä säädetään, että jäsenvaltioiden on sallittava tämä menettely kaikkien yhtiöiden tai yhtiöluokkien osalta, joita koskevat direktiivit 78/660/ETY, 83/349/ETY, 86/635/ETY, sekä tilinpäätöksen että konsolidoidun tilinpäätöksen tai ainoastaan jälkimmäisen osalta.

16) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/51/EY, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden, pankkien ja muiden rahoituslaitosten sekä vakuutusyritysten tilinpäätöksistä ja konsolidoiduista tilinpäätöksistä annettujen direktiivien 78/660/ETY, 83/349/ETY, 86/635/ETY ja 91/674/ETY muuttamisesta, jäljempänä modernisointidirektiivi.

Modernisointidirektiivin tavoitteena on poistaa kaikki voimassa olevien IAS/IFRS –standardien ja tilinpäätösdirektiivien ristiriitaisuudet. Tarkoituksena on varmistaa, että yrityksillä, joiden tilinpäätöslainsäädännön perustana tilinpäätösdirektiivit edelleen ovat, on käytettävissään standardien mukaiset vaihtoehtoiset kirjaustavat edellyttäen, että nämä menettelyt sallitaan kansallisessa lainsäädännössä. Direktiivillä pyritään myös ajanmukaistamaan tilinpäätösdirektiivien perusrakenne.

17) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/41/EY, annettu 3 päivänä kesäkuuta 2003, ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta, jäljempänä lisäeläkedirektiivi.

Direktiivissä rajoitetaan ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten liiketoimintaa siten, että ne saavat harjoittaa vain direktiivissä tarkoitettua liiketoimintaa ja siitä johtuvia toimintoja. Lisäksi jäsenten etujen suojaamiseksi säädetään, että rahoittava

yritys ja eläkelaitos erotetaan selkeästi toisistaan. Muita merkittäviä säännöksiä direktiivissä ovat säännökset vakuutusteknisestä vastuuvielasta, sijoituspolitiikan periaatteita koskevasta selvityksestä sekä toimivaltaisten viranomaisten tehtävistä ja valtuuksista.

Jäsenvaltiot voivat kansallisesti säätää, että lisäeläkedirektiivin mukaista toimintaa saavat harjoittaa myös henkivakuutusyhtiöt. Suomessa ei ole vielä otettu lopullista kantaa, sallitaanko lisäeläkedirektiivin mukainen toiminta suomalaisille henkivakuutusyhtiöille.

1.3.2. Ulkomaiden lainsäädäntö

Työryhmä on tehnyt kansainvälinen vertailu eräiden Euroopan maiden vakuutusyhteisöjä koskevasta lainsäädännöstä. Erityisesti selvitettiin eri maiden vakuutusyhtiölainsäädännön rakennetta ja sen suhdetta yhtäältä yleiseen yhtiöoikeudelliseen lainsäädäntöön ja toisaalta vakuutus sopimuksia koskevaan lainsäädäntöön. Yleisenä piirteenä voidaan todeta, että useissa Euroopan maissa yleisen yhtiöoikeuden lisäksi vakuutustoimintaa säädellään myös omissa erillislaeissa. Vertailtavista maista vain Ruotsissa on meneillään merkittävä vakuutusyhtiölainsäädännön kokonaisuudistus.

Ruotsi

Vakuutustoimintaa sääntelee Ruotsissa vakuutustoimintaa koskeva laki (Försäkringsrörelselag, 1982:713) siihen tehtyine muutoksineen. Tässä laissa säädetään vakuutusosakeyhtiöinä ja keskinäisinä vakuutusyhtiöinä toimivien yhtiöiden toiminnasta, yhtiöoikeudellisista seikoista sekä vakuutustoiminnan valvonnasta. Ruotsissa vakuutustoimintaa voidaan harjoittaa myös vakuutusyhdistyksessä. Näitä yhdistyksiä koskee oma lakinsa (Lag om understödsföreningar, 1972:262). Lait sisältävät useita yleisestä yhtiöoikeudesta poikkeavia säännöksiä.

Vakuutus sopimuksia koskeva lainsäädäntö uusittiin lailla vakuutus sopimuksista (Försäkringsavtalslag, 2005:104), joka tuli voimaan vuoden 2006 alusta. Lakiin on koottu säännökset vanhasta vakuutus sopimuslaista sekä kuluttajavakuutus sopimuksia koskevasta laista.

Ruotsissa on meneillään vakuutusyhtiölainsäädännön uudistustyö. Vakuutusyhtiö lakikomitean ensimmäisenä tehtävänä oli valmistella ehdotus lisäeläkedirektiivin implementoimiseksi. Direktiivi implementoitiin hallituksen esityksen (Prop. 2004/05:165) mukaisesti siten, että laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Ruotsissa päätettiin ottaa käyttöön myös direktiivin vapaaehtoinen osa ja näin ollen soveltaa direktiiviä myös henkivakuutusyhtiöiden lisäeläketoimintaan. Tämän jälkeen vakuutusyhtiö lakikomitea valmisteli vakuutusyhtiölainsäädännön uudistamista koskevan raportin (SOU 2006:55), joka julkaistiin 31 toukokuuta 2006. Komitea ehdottaa, että Ruotsissa säädettäisiin kokonaan uusi vakuutustoimintaa koskeva laki, joka sisältää kaikkia vakuutustoimintaa harjoittavia yrityksiä koskevat säännökset.

Merkittävimpanä muutoksena komitea ehdottaa yleisen yhtiöoikeuden laajaa soveltamista vakuutustoimintaa harjoittaviin yrityksiin. Koska vakuutustoiminnan erityisluonteeseen kuuluu vakuutuksenottajien ja vakuutettujen etujen suojaaminen, uuteen vakuutustoimintalakiin sisältyisi kuitenkin vakuutustoimintaa harjoittavia yrityksiä koskevia erityissäännöksiä. Eri yhtiömuodoissa toimiville vakuutusyrityksille luotaisiin yhtiömuotoon nähden kilpailuneutraali toimintaympäristö. Yleisen yhtiölainsäädännön soveltaminen vakuutusyrityksiin toteutettaisiin uudessa laissa viittausten nojalla. Vakuutusosakeyhtiöiden osalta viitattaisiin osakeyhtiölakiin (Aktiebolagslag, 2005:551) ja keskinäisiin vakuutusyritysten sekä vakuutuskassojen osalta puolestaan taloudellisista yhdistyksistä annettuun lakiin (Lag om ekonomiska föreningar, 1987:667). Poikkeamat näiden lakien säännöksistä olisivat mahdollisia vain, jos ne johtuvat vakuutustoiminnan erityisluonteesta.

Komitea ehdottaa merkittäviä muutoksia henkivakuutustoimintaa harjoittavien yritysten omistusrakenteeseen. Ruotsissa henkivakuutusyhtiö voi olla joko keskinäinen vakuutusyhtiö tai vakuutusosakeyhtiö, joka toimii keskinäisyyden periaatteella. Näissä tapauksissa vakuutuksenottajilla voi olla vakuutussopimuksesta johtuen vakuutussaatava yhtiöltä, minkä lisäksi he ovat myös yhtiön rahoittajia rahoittaessaan riskipääomaa. Tämä vakuutuksenottajien kaksoisrooli on nähty ongelmalliseksi heille nykyisen lainsäädännön mukaan kuuluvien riittämättömien vaikutus- ja valvontamahdollisuuksien vuoksi. Komitean raportissa ratkaisuksi esitetään keskinäisyyden periaatteella toimivien vakuutusosakeyhtiöiden osalta, että yhtiöiden on siirrettävä riskipääoma vakuutuksenottajille esimerkiksi bonuksena tai osakkeina tai vaihtoehtoisesti muutettava yhtiömuotonsa keskinäiseksi vakuutusyhtiöksi. Keskinäisissä vakuutusyhtiöissä ratkaisuna olisi omistajien eli vakuutuksenottajien vaikutusmahdollisuuksien parantaminen, joka ulotettaisiin koskemaan henkivakuutustoimintaa harjoittavien keskinäisten yhtiöiden lisäksi muihinkin keskinäisiin vakuutusyhtiöihin.

Komitean raportissa ehdotetaan myös eräitä vakuutuskassoja koskevia uudistuksia. Vakuutusala valvova viranomainen on Ruotsissa Finansinspektionen, joka valvoo myös rahoitusmarkkinoita ja luottolaitoksia. Finansinspektionen on julkinen valtiovarainministeriön alainen viranomainen ja sillä on valtuus antaa säännöksiä ja ohjeita vakuutustoiminnasta.

Tanska

Rahoitus- ja vakuutusalan toimintaa koskeva lakia (Lov om finansiel virksomhed, LBK nr. 613 af 21/06/2005) sovelletaan kaikkiin rahoitus- ja vakuutusalan yrityksiin. Lain tavoitteena on yksinkertaistaa ja uudistaa liiketoiminnallisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö sekä varmistaa liiketoimien yhdenmukainen kohtelu yhdistämällä muissa laeissa olleita finanssialan valvontaa koskevia säännöksiä yhteen lakiin. Aiemmin vakuutustoimintaa koskevassa laissa olleet vakuutusyritysten valvontaa koskevat säännökset siirrettiin kyseiseen lakiin. Valvontasäännösten lisäksi vakuutusyhtiöihin sovelletaan rahoitus- ja vakuutusalan toimintaa koskevan lain konsernia, johtoa, omistajuutta, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Vakuutusyhtiöihin sovelletaan myös lakia julkisista yhtiöistä ja lakia vakuutussopimuksista.

Rahoitusala valvova viranomainen (Finanstilsynet) valvoo, että vakuutusyhtiöissä noudatetaan rahoitus- ja vakuutusalan toimintaa koskevaa lakia ja sen nojalla annettuja

säännöksiä. Finanstilsynet valvoo koko rahoitussektoria, mukaan lukien pankit, vakuutusyhtiöt ja luottolaitokset.

Samat säännökset soveltuvat sekä ensivakuutusyhtiöihin että jälleenvakuutusyhtiöihin ja jälleenvakuutustoimintaa valvotaan samoin ehdoin kuin ensivakuutustoimintaa. Lisäeläkedirektiivin osalta Tanska on toistaiseksi valinnut olla implementoimatta direktiivin säännöksiä henkivakuutusyhtiöiden lisäeläketoiminnasta.

Norja

Vakuutusyhtiöihin sovelletaan liiketaloudellisina yrityksinä rahoitus- ja vakuutusalan yrityksiä ja niiden toimintaa koskevaa lakia (Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner, 1988) sekä vakuutustoiminnan erityispiirteitä koskevaa lakia vakuutustoiminnasta (Lov om forsikringsvirksomhet, 1988). Lakia yksityisistä osakeyhtiöistä (Lov om aksjeselskaper, 1997) ja lakia julkisista osakeyhtiöistä (Lov om allmennaksjeselskaper, 1997) sovelletaan yksityisiin ja julkisiin vakuutusosakeyhtiöihin. Yksityisiä osakeyhtiöitä koskevaa lakia ei pääsääntöisesti sovelleta keskinäisiin yhtiöihin, ellei laissa vakuutustoiminnasta toisin säädetä. Vakuutustoimintalaissa on lisäksi useita vakuutusyhtiöiden erityispiirteistä johtuvia yhtiöoikeudellisia säännöksiä. Norjassa vakuutussopimuksia koskee yhtiöoikeudesta erillinen laki (Lov om forsikringsavtaler, 1989) kuten Suomessakin.

Norjassa on vireillä eläkeuudistus, jonka yhteydessä pankkilakikomitea on valmistellut työryhmän ehdotukset eläkesäätiöitä (Banklovkommisjonens utredning nr. 12, NOU 2004: 24) ja lisäeläkkeitä (Banklovkommisjonens utredning nr. 13, NOU 2005: 15) koskien. Eläkesäätiöitä koskevan ehdotuksen yhteydessä valmisteltiin myös vakuutustoiminnasta annetun lain teknistä uudistamista. Ehdotuksen mukaan eläkesäätiöitä koskevat säännökset nostettaisiin vakuutustoiminnasta annettuun lakiin omaan lukuunsa. Luvun säännöksillä saatettaisiin voimaan lisäeläkedirektiivin säännökset. Koska henkivakuutusyhtiöt ja eläkesäätiöt toimivat pääasiassa samoilla markkinoilla, niiden kilpailuolosuhteita ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi.

Vakuutustoiminnasta annetun lain mukaan sitä sovelletaan myös jälleenvakuutusyhtiöihin, eikä mitään erillistä lainsäädäntöä jälleenvakuutusta koskien toistaiseksi ole. Vakuutussopimuslaki ei kuitenkaan sovellu jälleenvakuutussopimukseen.

Valvontaviranomaisena toimii Kredittilsynet. Viraston valvontavalta kattaa koko rahoitusalan, muun muassa pankit, rahoitus- ja luottolaitokset sekä vakuutusyhtiöt. Vakuutusyhtiöiden osalta viraston tehtävänä on erityisesti valvoa niiden taloudellista asemaa sekä omistusta. Ulkomainen omistaja ei voi ilman valvontaviranomaisen hyväksyntää omistaa enempää kuin 10 prosenttia norjalaisesta vakuutusyhtiöstä.

Saksa

Vakuutusyhtiöiden toimintaa liittovaltiotasolla sääntelee oma laki (Versicherungsaufsichtsgesetz, 1992, "VAG"), joka on suurelta osin pakottavaa lainsäädäntöä. Laki sisältää keskinäisiä vakuutusyhtiöitä koskevat säännökset, joiden esikuvana ovat olleet Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, 1900) alaisia yhtiöitä koskevat säännökset. Osakeyhtiömuotoisia yrityksiä koskee siviililaista erillinen, oma laki (Aktiengesetz, 1965). VAG sisältää säännökset vakuutusvalvonnasta. VAG:ia

täydentävät valvontasäännökset osavaltiotason säädöksissä. Saksan vakuutusvalvontaviranomainen on Bundesanstalt Für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin).

VAG ei sisällä säännöksiä vakuutus sopimuksista, vaan niitä koskee erillinen laki (Versicherungsvertragsgesetz, ”VVG”). VVG sisältää sekä yleisiä säännöksiä, joita sovelletaan kaikkiin vakuutus sopimuksiin, että erityisiä säännöksiä, jotka koskevat vain tiettyä vakuutusluokkaa.

VAG:ia ei myöskään sellaisenaan sovelleta jälleenvakuutusyhtiöihin lukuun ottamatta keskinäisiä vakuutusyhtiöitä. Lain säännöksiä on kuitenkin sovellettu rajallisesti muihinkin kuin keskinäisinä yhtiöinä toimiviin jälleenvakuutusyrityksiin. Esimerkkejä sovellettavista säännöksistä ovat johdon pätevyysvaatimukset sekä tilinpäätös- ja tilintarkastussäännökset.

Jälleenvakuutusta koskevat säännökset on lisätty VAG:iin ja ensivakuutus- ja jälleenvakuutusyhtiöitä koskee nykyisin lähes samanlainen sääntely. Lisäeläkedirektiivin kansallinen voimaansaattaminen hyväksyttiin liittoneuvostossa heinäkuussa 2005, mutta samalla päätettiin, ettei Saksa tule implementoimaan direktiiviin vapaaehtoista, henkivakuutusyhtiöitä koskevaa osaa.

Ranska

Ranskassa kaikki vakuutus alalla sovellettava lainsäädäntö on koottu yhteen vakuutuslainsäädännön kokoelmaan (le Code des Assurances).

Kuten Euroopan unionissa muuallakin, Ranskassa vakuutustoiminnan harjoittamisen aloittava yhtiö tarvitsee toimiluvan, joka kattaa kaikki aiotun vakuutustoiminnan kohteena olevat vakuutusluokat. Mikäli toimilupa kattaa sekä henkivakuutuksen että vahinkovakuutuksen harjoittamisen, nämä on pidettävä erillään.

Ranskaan perustettavan vakuutusyhtiön on oltava joko osakeyhtiömuotoinen tai keskinäinen yhtiö ja yhtiön täytettävä direktiiveistä ja Ranskan vakuutuslainsäädännöstä johtuvat vakavaraisuusvaatimukset. Ranskassa vakuutusvalvonta kuuluu Vakuutusvalvontakomissiolle (la Commission de contrôle des assurances, des mutuelles et des institutions de prévoyance). Käytännön valvontatoimet kuitenkin kuuluvat valvonta-asiamiehille (commissaires contrôleurs), jotka ovat valtiovarainministeriön virkamiehiä, mutta toimivat Vakuutusvalvontakomission antamilla valtuuksilla.

Hollanti

Hollannin siviililakikirja (Burgerlijk Wetboek) sisältää yleisen yhtiöoikeudellisen lainsäädännön, johon myös vakuutusyhtiölainsäädäntö kuuluu. Nämä lainsäädännön alueet ovat samassa siviililakikirjan osassa, mutta vakuutus sopimusoikeudelle on siinä oma jaksonsa. EU:n direktiiveistä johtuvat erityiset säännökset on saatettu kansallisesti voimaan lailla vakuutustoiminnan valvonnasta (Wet toezicht Verzekeringsbedrijf, 1993).

Jälleenvakuutusdirektiivi tullaan saattamaan kansallisesti voimaan uuden rahoitus- ja vakuutus alan instituutioiden valvontaa koskevan lain (Wet op het financieel toezicht)

säätämisen yhteydessä. Uuden lain valmistelu on käynnissä ja lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2007 alusta. Uusi laki korvaa vakuutustoiminnan valvonnasta annetun lain ja luottolaitosten valvonnasta annetun lain. Lisäeläkedirektiivin vapaaehtoista henkivakuutusyhtiöitä koskevaa osaa ei ole Hollannissa implementoitu.

Vakuutusvalvontaa harjoittava viranomainen Hollannissa on (de Nederlandsche Bank, "DNB"), johon vuonna 2004 yhdistyi aiemmin vakuutusvalvonnasta vastannut viranomainen (Pensioen- en verzekeringkamer). DNB valvoo luottolaitoksia, eläkesäätiöitä ja vakuutuksenantajia sekä muita finanssialan yrityksiä ja koko rahoitusala.

Belgia

Liiketoiminnallisina yrityksinä vakuutusyhtiöihin sovelletaan yhtiölakia (Code des sociétés, 1999), kuten kaikkiin liiketoiminnallisiin yrityksiin. Tämän lisäksi Belgiassa on oma lakinsa vakuutusyhtiöiden valvonnasta (Loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des entreprises d'assurances, 1975), jossa säädetään vakuutusyhtiöihin liittyvistä erityiskysymyksistä, jotka saattavat poiketa yhtiölaista.

Erillinen lainsäädäntö koskee valvontaa ja vakuutussopimuksia (Loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre, 1992). Vuodelta 1874 olevaa vakuutuksia koskevaa lakia sovelletaan edelleen joihinkin vakuutusmuotoihin, kuten kuljetusvakuutuksiin ja jälleenvakuutuksiin. Lisäksi Belgiassa on voimassa useita lakeja tai asetuksen tasoisia säännöksiä erityisistä vakuutusmuodoista. Valvovalla viranomaisella on valtuus antaa säännöksiä esimerkiksi pääomavaatimuksista sekä vakuutettujen ja edunsaajien suojaamiseksi.

Vakuutusyhtiöiden valvontaa koskevaa lakia ei sovelleta jälleenvakuutusyhtiöihin, elleivät ne tarjoa myös ensivakuutuksia. Belgiassa ei ole vielä päätetty, miten jälleenvakuutusdirektiivi tullaan implementoimaan. Lisäeläkedirektiivin implementointi on valmisteilla. Suunnitelmien mukaan direktiiviä ei sovelleta henkivakuutusyhtiöihin, mutta ne voitaisiin saattaa direktiivin piiriin myöhemmin asetuksella.

Belgiassa on rahoitus- ja vakuutustoimialalla toiminut vuoden 2004 alusta lähtien vain yksi valvova viranomainen. Tällöin yhdistettiin vakuutusala valvova viranomainen pankki- ja rahoitusalan komissioon. Valvovan viranomaisen (la Commission bancaire, financière et des assurances, "CBFA") pääasiallisena tehtävänä on valvoa, että vakuutusalan lainsäädäntöä noudatetaan ja että vakuutusyhtiöiden taloudellinen tilanne pysyy riittävän vakaana. Tälle viranomaiselle on myös annettu lisävalvontadirektiivin mukaiset lisävalvontavaltuudet.

Iso-Britannia

Vakuutustoimintaa Iso-Britanniassa koskee laki rahoitus- ja vakuutusalan palveluista ja markkinoista (the Financial Services and Markets Act 2000, "FSMA"). Koko finanssialan palveluita koskenut lainsäädäntö uudistettiin 2000-luvun vaihteessa. Laissa yhdistettiin ja korvattiin aiemmat eri finanssialan toimintaa koskeneet erillislait. Samalla koko finanssisektorin valvonta yhdistettiin yhdelle viranomaiselle (the Financial Services Authority, "FSA"). Yhden valvontaviranomaisen järjestelmä on vaikuttanut myös valvonnan painotuksiin. FSA on siirtynyt riskiperusteisempaan

valvontaan, jolloin tarkempi valvonta kohdistuu niihin yhtiöihin, joiden epäonnistuminen aiheuttaisi suurimmat vahingot markkinoille ja kuluttajille.

Laki rahoitus- ja vakuutusalan palveluista ja markkinoista on puitelaki ja yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät erillislainsäädäntöön. Laki antaa valvontaviranomaiselle valtuuden antaa sääntöjä ja ohjeita muuan muassa toimiluvan saamisesta, valvonnasta, toiminnan vakauden normeista ja yrityksen johtamisesta.

Ennen uudistusta vakuutustoimintaa koskeva sääntely sisältyi vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin (the Insurance Companies Act 1982, "ICA"). Uudistuksen yhteydessä laki on kokonaisuudessaan kumottu. Suuri osa uuden järjestelmän mukaisesta, uudistetusta vakuutussääntelystä kuitenkin mukailee edeltäneitä säännöksiä. Uuden järjestelmän tarkoituksena on sopeuttaa Iso-Britannian lainsäädäntö paremmin EU-direktiiveihin sekä helpottaa direktiivien kansallista voimaansaattamista.

Ison-Britannian vakuutusyhtiöille sallitut yhtiömuodot ovat perinteisesti poikenneet mannereurooppalaisista jonkin verran. Vakuutusyhtiöt voivat toimia joko osakeyhtiömuotoisina tai keskinäisinä vakuutusyhtiöinä. Lisäksi Iso-Britanniassa toimii keskinäisiä vakuutusyhtiöitä, jotka tunnetaan keskinäisinä sairaus-, vakuutus- tai eläkekassoina ("friendly societies") ja joita säätelee the Friendly Societies Act. Vakuutustoimintaa on mahdollista harjoittaa myös yhteisöissä, joita koskee the Industrial and Provident Societies Act. Tämän lain alaisia yhteisöjä käytetään lähinnä toimintaan, jota harjoitetaan ilman osake- tai muuta yhtiöpääomaa, kuten asuntoyhtiöiden, osuuskuntien tai sosiaalista toimintaa harjoittavien yritysten toimintaan.

Iso-Britanniassa toimii myös vakuutuksenantajia nimellä Lloyd's. Lloyd's yhtiönä ei harjoita vakuutustoimintaa. Se on 1871 annetun lain (the Lloyd's Act) nojalla rekisteröity yhteisö, joka tarjoaa jäsenilleen infrastruktuurin ensi- ja jälleenvakuutustoiminnan harjoittamiseen.

1.4. Nykytilan arviointi

Uudistunut osakeyhtiölainsäädäntö merkitsee sitä, että vakuutusyhtiölakia ei ilman huomattavia rakenteellisia ja sisällöllisiä muutoksia voida soveltaa rinnan uuden osakeyhtiölain kanssa. Etenkin osakeyhtiölain uusi systematiikka ja rakenne johtaa siihen, että vakuutusyhtiölaissa käytetty viittaustekniikka ei enää toimi. Lisäksi vakuutusyhtiölaki sisältää runsaasti säännöstöä, joka lähes saman sisältöisenä on myös osakeyhtiölaissa.

Vakuutusyhtiölaki sisältää paljon sosiaali- ja terveysministeriölle ja Vakuutusvalvontavirastolle delegoitua norminantovaltaa. Monet vakuutusyhtiön toimintaan merkittävästi vaikuttavat normit, kuten esimerkiksi vastuuvelan katetta koskevat säännökset, on nykyisin annettu joko asetuksella tai valvontaviranomaisen määräyksellä. Perustuslain (731/1999) mukaan asetuksella voidaan nykyisinkin antaa normeja. Lain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan kuuluvat lain alaan. Myös muu viranomaisen voidaan valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Asetuksia voivat antaa perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö. Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaan asetuksen perustuslainmukaisuutta arvioitaessa on huomioitava, että asetus ei saa sisältää sellaisia rajoituksia, jotka menevät pidemmälle kuin mitä lain tasolla säädetään.

Voidaan arvioida, että monet vakuutusyhtiöiden oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin vaikuttavat normit, jotka nykyisin on annettu asetuksilla tai valvontaviranomaisten määräyksillä, tulisi siirtää lain tasolle.

Vakuutusyhtiölakiin on jouduttu yli kahden vuosikymmenen kuluessa tekemään paljon muutoksia muun muassa osakeyhtiölaista ja Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuen. Lukuisten muutoslakien johdosta lain luettavuus on heikentynyt ja sen alkuperäinen rakenne on hämärtynyt.

2. Työryhmän ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset muutosehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Vakuutusyhtiölaki on uudistettava osakeyhtiölain uuden systematiikan ja rakenteen johdosta. Uudistaminen on välttämätöntä, jotta osakeyhtiölakia ja vakuutusyhtiölakia jatkossakin voidaan soveltaa rinnakkain. Tavoitteena on, että samankaltaisista asioista ei tarpeettomasti säädetä sekä vakuutusyhtiölaissa että osakeyhtiölaissa, vaan vakuutusyhtiöihin sovelletaan suoraan osakeyhtiölakia. Työryhmän ehdotuksessa peruseriaatteena on, että vakuutusyhtiöihin sovellettaisiin osakeyhtiölakia, ellei osakeyhtiölain säännöksistä ei ole syytä poiketa vakuutusyhtiötoiminnan erityisluonteesta johtuen. Tavoitteena on, että vakuutusyhtiölainsäädäntö seuraa yleistä osakeyhtiölainsäädännön kehitystä. Lisäksi tavoitteena on, että keskinäisiin vakuutusyhtiöihin sovellettaisiin mahdollisimman pitkälle osakeyhtiölain säännöksiä vakuutusosakeyhtiöiden ja keskinäisten vakuutusyhtiöiden kilpailumahdollisuudet huomioiden. Osakeyhtiölakia sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon, että vakuutusyhtiölaki sisältää paljon vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvaa osakeyhtiölaista poikkeavaa sääntelyä, joka jatkossakin on tarpeen säilyttää.

Vakuutusyhtiölainsäädäntöä on tarpeen tarkistaa myös sen vuoksi, että sosiaali- ja terveysministeriölle ja Vakuutusvalvontavirastolle delegoitu norminantovalta vastaa perustuslain vaatimuksia.

Vakuutusyhtiölaissa on lisäksi runsaasti teknistä uudistamistarvetta lukuisten muutoslakien sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston työnjaon johdosta. Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on, että lain luettavuus parantuu ja lain rakenne selkeytyy.

Edellä esitettyjen syiden johdosta työryhmä katsoo, että vakuutusyhtiölain muutoksia ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa enää osittaisuudistuksena. Tarkoituksenmukaisinta on osakeyhtiölakia vastaavalla tavalla säätää kokonaan uusi vakuutusyhtiölaki. Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on tarpeellisin osin ottaa uudessa

vakuutusyhtiölaissa huomioon uudistunut osakeyhtiölainsäädäntö paitsi rakenteellisesti myös sisällöllisesti. Lisäksi tarkoituksena on tehdä ehdotukset muutoksiksi, jotka johtuvat nykyisen lain voimassaoloaikana ilmenneistä muistakin muutostarpeista. Tavoitteena on vakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

2.2. Keskeiset ehdotukset

2.2.1. Lain rakenne ja kirjoittamistapa

Lähtökohtana työryhmän työssä on ollut lain rakenteen ja kirjoittamistavan selkeyttäminen osakeyhtiölain tapaan. Työryhmä ehdottaa, että vakuutusyhtiölaki jaetaan osiin pääosin uutta osakeyhtiölakia vastaavasti. Työryhmän ehdotuksen mukainen laki on jaettu osiin siten, että yleisistä periaatteista ja perustamisesta, hallinnosta ja tilinpäätöksestä, vakavaraisuudesta, henkivakuutuksesta, rahoituksesta, varojen jakamisesta, yhtiörakenteen muuttamisesta, valvonnasta, seuraamuksista ja oikeussuojasta sekä erinäisistä säännöksistä säädetään omina kokonaisuuksinaan.

Jako vastaa nykyisen osakeyhtiölain rakennetta sillä erotuksella, että vakuutusyhtiölaki sisältää vakuutustoiminnan erityispiirteistä johtuvia omia osakokonaisuuksia. Sekä lain osiin jakaminen että lukujen ja säännösten aiempaa selkeämpi kirjoittamistapa on tehty helpottamaan lain käyttämistä. Lukuihin sisältävät väliotsikoita ja kaikki pykälät omat otsikot.

Vaikka ehdotuksessa on ollut lähtökohtana, että samankaltaisista asioista ei tarpeettomasti säädetä sekä vakuutusyhtiölaissa että osakeyhtiölaissa, käytännössä tätä päämäärää ei aivan ole saavutettu. Laki sisältää jatkossakin säännöksiä, jotka melkein tai kokonaan sisällöltään samanlaisina löytyvät myös osakeyhtiölaista. Syynä ovat muun muassa eräiden asiakokonaisuuksien sisäinen logiikka ja lain luettavuus, joiden vuoksi työryhmä katsoo parhaimmaksi, että vakuutusyhtiölaissa toistetaan määrättyjä osakeyhtiölain säännöksiä.

Koska osakeyhtiölakia tietyiltä osin sovelletaan vakuutusyhtiöiden toimintaan sellaisenaan, myös uusi laki sisältää lukuisia viittaussäännöksiä osakeyhtiölakiin. Viittaukset on pyritty toteuttamaan jokaisen luvun osalta erikseen. Soveltamissäännöksissä ei ole noudatettu kaavamaisuutta, vaan jokaisen asiakokonaisuuden osalta on valittu kokonaisuuden hahmottamisen kannalta paras viittaustekniikka. Työryhmän ehdottamassa laissa viittaukset on kirjoitettu mahdollisimman täsmällisesti ja niin sanottuja ”soveltuvin osin” –viittauksia on vältetty.

Laki sitä vastoin sisältää aiempaa enemmän informatiivisia viittauksia, joilla lain käyttäjän huomio kiinnitetään tiettyyn asian kannalta merkitykselliseen, muualla säänneltyyn seikkaan. Esimerkiksi yhtiöiden kannalta tärkeä yhtiökokouksen sääntely on toteutettu siten, että useassa kohdassa viitataan osakeyhtiölain sovellettaviin säännöksiin, jotta luku etenisi yhtiökokousmenettelyn mukaisesti. Lisäksi sikäli kuin jostakin yhtiökokoukseen liittyvästä seikasta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi säännellä yhtiökokousta koskevassa luvussa, lukuun on otettu viittaus lainkohtaan, jossa asiasta säännellään. Tällainen tekniikka vastaa uutta osakeyhtiölakia.

Työryhmän ehdotuksen mukaiset lain perustelut on kirjoitettu siten, että niistä käy ilmi, mitä voimassa olevan vakuutusyhtiölain säännöstä tai nykyisen osakeyhtiölain säännöstä ehdotettu säännös vastaa. Niitä säännöksiä, jotka kokonaisuudessaan vastaavat joko voimassa olevaa vakuutusyhtiölakia tai nykyistä osakeyhtiölakia, ei ole katsottu tarpeelliseksi perustella laajasti. Viimeksi mainitussa tapauksessa nykyisen osakeyhtiölain perustelut soveltuvat sellaisinaan, ellei muuta todeta.

2.2.2. Yleisten periaatteiden korostaminen

Osakeyhtiölain 1 luvun rakennetta vastaavalla tavalla vakuutusyhtiölain ensimmäisessä luvussa säädettäisiin vakuutusyhtiön toiminnan keskeisistä periaatteista. Näiden periaatteiden kirjaamisella lakiin ja niiden kokoamisella ensimmäiseen lukuun halutaan osakeyhtiölain tapaan korostaa periaatteiden merkitystä vakuutusyhtiöiden toiminnassa ja helpottaa myös lain kokonaisuuden ymmärtämistä.

Keskeiset periaatteet ovat yhtäältä yleisiä yhtiöoikeudellisia periaatteita, kuten oikeushenkilöllisyys ja osakkaan rajoitettu vastuu, enemmistöperiaate, yhdenvertaisuusperiaate sekä johdon tehtävää ja tahdonvaltaisuutta koskevat säännökset. Toisaalta luku sisältää vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvat periaatteet, joita sovelletaan yksinomaan vakuutustoimialalla. Tällaisia periaatteita ovat muun muassa toimilupaa, peruspääoma ja valvontaa koskevat säännökset, muun liiketoiminnan kuin vakuutustoiminnan harjoittamiskielto, erillisyysperiaate, turvaavuusperiaate sekä osakeyhtiölaista poikkeava vakuutusyhtiön toiminnan tarkoitusta koskeva sääntely.

2.2.3. Vakuutusyhtiön perustaminen ja toimilupa

Vakuutusyhtiön perustamista koskevassa luvussa on omaksuttu nykyisen osakeyhtiölain periaate, jonka mukaan yhtiön osakkaat ovat tiedossa yhtiön perustamistoimien alkaessa. Kyseessä on siten vakuutusyhtiöidenkin osalta niin sanottu simultaaniperustaminen eikä voimassa olevan lain mukainen sukseesiiviperustaminen, jossa perustajien oletetaan olevan muita kuin osakkeenomistajia, takuuosuudenomistajia tai pohjarahastonantaja ja jossa perustajat kokoontuvat päättämään yhtiön perustamisesta perustamiskokoukseen.

Vakuutusyhtiön toimiluvan osalta työryhmän ehdotus poikkeaa voimassa olevasta vakuutusyhtiölaista siten, että toimilupaa haetaan Vakuutusvalvontavirastolta, eikä kuten nykyisin sosiaali- ja terveysministeriöltä. Toimilupien myöntäminen on katsottu perustelluksi siirtää vakuutuslaitosten operatiivista valvontaa suorittavalle virastolle, jolla jo nykyisin lausunnonantajana on ollut merkittävä rooli toimilupahakemuksen käsittelyssä.

Toimilupa-asioiden siirtäminen valvontaviranomaiselle vastaa myös rahoituslaitosten toimilupasääntelyä, jonka mukaan rahoituslaitosten toimiluvat myöntää niitä valvova Rahoitustarkastus.

2.2.4. Vakuutusyhtiön osakkuus, osakkeet ja takuusuudet

Osakeyhtiölain osakkeita ja arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia osakkeita koskevat 3 ja 4 luvun säännökset soveltuvat myös vakuutusyhtiön osakkeisiin ja takuusuuksiin. Eräät vakuutustoiminnan erityispiirteet, kuten vakuutuksenottajien osakkuus keskinäisessä vakuutusyhtiössä, keskinäisen vahinkovakuutusyhtiön osakkaiden lisämaksuvelvollisuus ja vakuutusyhtiön osakkeiden tai takuusuuksien hankintaan liittyvä ilmoitusvelvollisuus Vakuutusvalvontavirastolle, eli niin sanottu omistajakontrolli, edellyttävät kuitenkin vakuutusyhtiölakiin erityisiä säännöksiä.

Työryhmä ehdottaa että keskinäisen vakuutusyhtiön osakkuuden käsitettä selkiinnytetään rajaamalla osakkaiden joukko vain vakuutuksenottajiin ja takuusuudenomistajiin. Osakeyhtiössä mahdollisen erityisen maksun suorittamisvelvollisuus ja keskinäisessä vakuutusyhtiössä mahdollinen lisämaksuvelvollisuus erotetaan selkeästi toisistaan.

Lisäksi työryhmä ehdottaa niin sanotuista omistajakontrollisäännöksistä poistettavaksi Vakuutusvalvontaviraston oikeus harkita osakkeiden tai takuusuuksien hankinnan kieltämistä kilpailuoikeudellisilla perusteella. Näin ollen vakuutusyhtiöiden yrityskauppoihin liittyvä ilmoitusmenettely tulee olemaan kilpailuoikeudellisesti samanlainen kuin se on muiden yritysten osalta.

2.2.5. Hallinto

Työryhmän ehdotuksen toimielimiä koskeva sääntely perustuu pitkälti voimassa olevaan lakiin ja nykyisen osakeyhtiölain linjauksiin. Suurimmat muutokset liittyvät säännösten esittämistapaan.

Osakeyhtiölaki sisältää säännökset toimivallan jakamisesta yhtiökokouksen, hallituksen ja toimitusjohtajan välillä. Näitä säännöksiä ehdotetaan sovellettavaksi vakuutusyhtiöihin sellaisenaan.

Yhtiökokous

Yhtiökokousta koskevia sääntöjä ei uudessa osakeyhtiölaissa ole muutettu merkittävästi. Myöskään vakuutusyhtiöiden osalta ei ole tarvetta suurille sisällöllisille muutoksille. Työryhmän ehdottamat muutokset ovat yhdenmukaiset osakeyhtiölain muutosten kanssa. Yhtiökokouksen keskeisen merkityksen vuoksi sitä koskevan luvun rakennetta ehdotetaan muutettavaksi aiempaa selkeämmäksi. Luku etenee yhtiökokousmenettelyn vaiheiden mukaisesti siten, että vakuutusyhtiön yhtiökokoukseen sovellettavat osakeyhtiölain säännökset kirjataan useaan kohtaan ja niiden olennaisesta sisällöstä otetaan selkeyden vuoksi maininta säännökseen.

Osakeyhtiölain yhtiökokousta koskevia säännöksiä on muutettu muun muassa niin, että osakkeenomistajan asiamiehen esteellisyyssäännöksistä luovutaan ja varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettäviä asioita vähennetään. Nämä muutokset soveltuvat myös vakuutusyhtiöihin. Yhtiökokouskutsua, kutsuaikaa ja nähtävänä pidettäviä asiakirjoja koskevat säännökset on eräitä vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta osakeyhtiölain tavoin keskitetty yhtiökokousta koskevaan lukuun. Poikkeusten osalta luvussa on lain

käyttämisen helpottamiseksi selkeä viittaus lainkohtaan, jossa asiasta säädetään. Näin on tarkoitus helpottaa yhtiökokouksen järjestämistä ja välttää muotovirheitä.

Vakuutusosakeyhtiöiden osalta ehdotetaan sovellettavaksi nykyisen osakeyhtiölain säännöstä osakkeenomistajan äänimäärän määräytymisestä. Osakeyhtiölaista on poistettu eri osakelajien osakkeiden tuottaman suurimman mahdollisen äänivaltaeron rajoitus.

Äänimäärän rajoittaminen vakuutusosakeyhtiössä enintään yhteen kymmenesosaan kokouksessa edustettuna olevasta äänimäärästä ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Rajoitus ehdotetaan kuitenkin säilytettävän keskinäisissä yhtiöissä, koska keskinäisyyden periaatteen kannalta takuusuudenomistajien äänivallan rajoittaminen suhteessa vakuutuksenottajaosakkaisiin ja yksittäisen osakkaan äänivallan rajoittaminen suhteessa muihin osakkaisiin on tärkeää.

Yhtiön johto

Osakeyhtiölain yhtiön johtoon kuuluvia toimielimiä koskevaa sääntelyä ehdotetaan sovellettavaksi vakuutusyhtiöihin nykyistä laajemmin. Hallitusta, toimitusjohtajaa ja hallintoneuvostoa koskevista seikoista ehdotetaan edelleen kuitenkin säädettäväksi vakuutusyhtiölaissa siltä osin, kuin poiketaan osakeyhtiölaista. Osakeyhtiölain sääntelyn mukaisesti yhtiön muihin kuin yhtiön johtoon kuuluviin edustajiin ei enää sovellettaisi johtoa koskevia säännöksiä.

Hallitusta koskeviin säännöksiin ehdotetaan vähäisiä muutoksia. Hallituksen jäsenen eroamiseen ja hallituksen täydentämiseen sovellettaisiin nykyisen osakeyhtiölain säännöksiä. Vakuutusyhtiölaissa säilytettäisiin kiello, jonka mukaan hallituksen puheenjohtaja ei voi toimia yhtiön toimitusjohtajana. Tämä ei ehdotuksen mukaan olisi mahdollista silloinkaan, kun yhtiöllä on hallintoneuvosto. Kiellon katsotaan olevan tarpeellinen, koska hallituksen keskeisiin tehtäviin kuuluu toimitusjohtajan valvominen. Hallintoneuvoston toimivaltaa koskevia säännöksiä työryhmä ehdottaa muutettavaksi siten, että hallintoneuvosto ei enää voisi valita toimitusjohtajaa. Se tehtävä kuuluu hallitukselle. Hallintoneuvosto voisi valita hallituksenkin vain, mikäli yhtiöjärjestyksessä niin määrättäisiin. Lisäksi hallintoneuvoston jäsenten vähimmäismäärää muutettaisiin nykyisestä viidestä kolmeen soveltamalla asiaan nykyisen osakeyhtiölain säännöstä.

Yhtiön johtoa koskevaan lukuun on siirretty säännökset sijoitussuunnitelmasta ja sisäisestä valvonnasta, sillä niistä huolehtiminen kuuluu hallituksen tehtäviin.

Tilintarkastus ja erityinen tarkastus

Työryhmän ehdottamat tilintarkastusta ja erityistä tarkastusta koskevat säännökset vastaavat pääosin voimassa olevan lain säännöksiä. Ehdotuksessa on otettu huomioon hallituksen esityksessä 194/2006 vp. ehdotetun uuden tilintarkastuslain sääntely. Vakuutusyhtiöiden tilintarkastussäännöksiin sisältyy nykyisin erityissäännöksiä, jotka poikkeavat muilla toimialoilla toimivien yhtiöiden tilintarkastussäännöksistä. Ehdotuksessa vakuutusyhtiöille erityisestä valvontatilintarkastuksesta luovuttaisiin ja valvontatilintarkastajan erityistehtävät siirrettäisiin vakuutusyhtiöiden normaalin tilintarkastustoiminnan piiriin. Varsinaisen tilintarkastajan tehtäviä laajennettaisiin ja

täsmennettäisiin siten, että ne kattaisivat myös nykyiset valvontatilintarkastajan tehtävät.

2.2.6. Vastuuelka, vastuuelan kate, toimintapääoma ennakoiva valvonta ja vakavaraisuuspääoma

Vastuuelka

Vakuutusyhtiön vastuuelkaa koskevaa sääntelyä ei ehdoteta asiallisesti muutettavaksi nykyisestään. Vastuuelka-asetuksessa ja sosiaali- ja terveysministeriön määräyksissä oleva sääntely siirrettäisiin perustuslain vaatimuksista johtuen vakuutusyhtiölakiin lukuun ottamatta joitakin teknisluonteisia yksityiskohtia, jotka on tarkoituksenmukaista jatkossakin antaa asetuksella.

Yhteistakuuerä

Vakuutusyhtiölaissa säädetään nykyisin yhteistakuuerästä, joka on osa korvausvastuuta ja joka liittyy lakisääteisten vahinkovakuutusten (lakisääteinen tapaturma- ja liikennevakuutus) yhteisvastuuseen vaikeuksiin joutuneen vakuutusyhtiön velvoitteista. Yhteistakuuerä on luonteeltaan vakuutusyhtiöiden oman taseen kautta tapahtuvaa yhteisvastuun etukäteisrahastointia. Yhteistakuuerää voidaan käyttää ainoastaan vakuutusyhtiöiden yhteisvastuusta johtuvan maksuvelvollisuuden täyttämiseksi. Työryhmä on todennut nykyisen yhteistakuuerää koskevan sääntelyn ongelmalliseksi. Keskeisin ongelma on se, että ulkomaille suuntatuvassa kannansiirrossa tai sulautumisessa ei voida olla varmoja siitä, miten yhteistakuuerää tullaan käyttämään. Sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaan vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä on siirrettävä vastaanottavaan yhtiöön myös siirtyvää kantaa vastaava osa yhteistakuuerästä. Kannan siirtyessä ulkomaille Suomen viranomaisilla ei ole mahdollisuuksia valvoa, että yhteistakuuerän tarkoitus toteutuu. Todennäköisimmin yhteistakuuerä tässä tilanteessa muuttuu vastaanottavan yhtiön vapaaksi omaksi pääomaksi.

Työryhmässä on käyty läpi eri ratkaisuvaihtoehtoja ongelmille. Ensimmäinen vaihtoehto on, että koko yhteistakuuerästä luovutaan ja palautetaan varat niille tahoille, joilta ne on aikanaan kerätty. Tätä ratkaisua puoltaa muun muassa se, että lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa ei ole yhteistakuuerän kaltaista etukäteisrahastointia, vaikka myös työeläkevakuutuksen osalta eläkelaitokset ovat yhteisvastuussa keskenään. Toisena ratkaisuvaihtoehtona on se, että yhteistakuuerä säilytetään nykyisessä muodossaan, mutta yritetään ratkaista siihen liittyvät ongelmat. Tämä ratkaisuvaihtoehto ei todennäköisesti ole toimiva ongelmien monimutkaisuuden vuoksi. Kolmantena vaihtoehtona on esitetty, että perustetaan erillinen yhteistakuurahasto, jonne yhteistakuuerät vakuutusyhtiöiden taseista siirretään. Tämän vaihtoehdon myönteisenä puolena on se, että erillinen rahasto tukee yhteisvastuun likvidisyyttä ja että ulkomaistenkin yhtiöiden olisi osallistuttava sen rahoittamiseen. Kielteisenä puolena on se, että rahastolle olisi rakennettava oma organisaatio ja hallinto, mikä aiheuttaisi ylimääräisiä kustannuksia.

Työryhmä on päätenyt ratkaisuun, jonka mukaan yhteistakuuerää koskevat säännökset sisällytetään uuteen lakiin sellaisinaan. Aikataulun puitteissa ei ollut mahdollisuutta selvittää eri osapuolten näkemyksiä ratkaisuvaihtoehtojen toimivuudesta.

Vastuuvelan kate

Vastuuvelan kattamista koskevat säännökset perustuvat suurelta osin voimassa olevan vakuutusyhtiölain 10 luvun vastuuvelan kattamista koskeviin säännöksiin, kateasetukseen sekä näiden säännösten nojalla annettuihin alemmanasteisiin säännöksiin, erityisesti Vakuutusvalvontaviraston määräyksiin. Kateasetuksessa oleva sääntely ehdotetaan siirrettäväksi lakiin perustuslain vaatimuksista johtuen. Nykyisiin katesäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi joitakin tarkennuksia ja täsmennyksiä. Lisäksi pyritään yksinkertaistamaan nykyisiä monimutkaisia ja vaikeasti ymmärrettäviä säännöksiä sekä muuttamaan säännöksiä siten, että ne nykyistä paremmin ottaisivat huomioon sijoitusmarkkinoilla ja vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa tapahtuneen kehityksen.

Toimintapääoma ja takuumäärä

Vakuutusyhtiön toimintapääomaa ja takuumäärää koskeviin säännöksiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia nykyisiin verrattuna. Sisällölliset muutokset johtuvat finanssikonglomeraattidirektiivistä ja uudesta jälleenvakuutusdirektiivistä. Näiden direktiivien mukaiset vaatimukset on työryhmän ehdotuksessa otettu huomioon toimintapääomasta vähennettävissä erissä. Muutoin nykyisin pitkiä ja monimutkaisia säännöksiä on pyritty yksinkertaistamaan ja lyhentämään ja niiden loogista esitystapaa parantamaan.

Ennakoiva valvonta ja vakavaraisuuspääoma

Nykyinen EU-direktiiveihin perustuva vakavaraisuussäännöstö ottaa vain puutteellisesti huomioon henkivakuutusyhtiön riskit. Suomalaiset henkivakuutusyhtiöt ovat kuitenkin jo useita vuosia raportoineet Vakuutusvalvontavirastolle riskiasemansa tavalla, joka pyrkii ottamaan huomioon yhtiön todelliset riskit tarkemmin. Tämä raportointi ei perustu selkeään laissa säädettyyn veloitteeseen, vaan se on perustunut Vakuutusvalvontaviraston yleisiin valvontavaltuuksiin. Valvonnan tehokkuus edellyttää valvovalta viranomaiselta vakuutusyhtiön tai muun valvottavan riskien analysointia ja niiden suhteuttamista yhtiön riskinkantokykyyn sekä tämän analyysin tulokseen perustuvaa riittävän aikaista puuttumista valvottavan tilan heikkenemiseen. Vaikka valvontaviranomaisella on varsin laajat yleiset valvontavaltuudet, työryhmä katsoo, että ehdotetussa uudessa vakuutusyhtiölaissa on tarpeellista määritellä myös lain tasolla tässä tarkoitettun ennakoivan valvonnan (early warning -valvonta) sisältö. Tämä lisää valvonnan tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä.

Samalla kun riskiaseman raportointia koskeva sääntely kirjoitetaan lakiin, on syytä ajanmukaistaa käytetyt laskentamenettelyt ottaen huomioon toimintaympäristön muutoksista johtuvat vaatimukset. Toimintaympäristön muutokset näkyvät erityisesti vakuutussopimusten luonteen muuttumisessa ja sijoitustoiminnan ohjauksen muuttumisessa suosimaan entistä enemmän vastuuvelan ja sijoitusten yhteensopivuutta. Lisäksi kansainvälisen toimintaympäristön muutokset, erityisesti kehitteillä oleva EU:n Solvenssi II-projekti ja kansainvälisen tilinpäätösnormiston yhdenmukaistuminen, ovat

tuoneet uusia, aiempaa tarkempia menetelmiä vakuutusyhtiön vakavaraisuusaseman määrittelyyn.

Vahinkovakuutusyhtiön vakavaraisuuspääomaa koskevan sääntelyn tarkoituksena on ottaa sijoitus- ja vakuutustekniset riskit huomioon yhtiöiden valvonnassa vahinko- ja jälleenvakuutusdirektiiveistä tulevia vaatimuksia paremmin. Nykyisissä vahinko- ja jälleenvakuutusdirektiivien vaatimuksissa sijoitusriski ei vaikuta lainkaan toimintapääomavaatimukseen. Vakuutusteknisten riskien kohdalla vain vakuutusluokkien 11,12 ja 13 suurempi volatilitaetti otetaan huomioon, muuten eri vakuutuslajien erilaisella luonteella ei ole vaikutusta toimintapääomavaatimukseen. Jälleenvakuutuksen vaikutus otetaan suoraan huomioon vain perustuen aikaisempiin vuosiin.

Laissa säädettäisiin nykyisen sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen 1999:65 mukaisesti niin sanotusta solvenssitestistä, jossa vahinkovakuutusyhtiön sijoitukset jaetaan riskiluokkiin ja eri luokkiin kuuluvan omaisuuden määrän ja luokille määritellyn riskillisyyden perusteella lasketaan sijoitusriskistä johtuva vakavaraisuuspääomavaatimus. Vakuutusteknisistä riskeistä johtuvan toimintapääomavaatimuksen laskemista varten yhtiön vakuutuskanta jaettaisiin vakuutuslajiryhmiin, joiden erilainen riskillisuus otetaan huomioon kullekin ryhmälle määriteltyjen parametrien ja laskukaavojen kautta.

2.2.7. Henkivakuutus

Työryhmä ehdottaa, että uuteen vakuutusyhtiölakiin otettaisiin voimassa olevan lain 13 luvun tapaan henkivakuutusta koskevat erityissäännökset. Henkivakuutusta koskeva sääntely perustuu pääperiaateiltaan voimassa olevan lain 13 lukuun. Ehdotukseen on sisällytetty nykyisen lain sääntelyn mukainen kohtuusperiaate, jolla tarkoitetaan vakuutusten tuottaman ylijäämän kohtuullista jakoa ylijäämän jakoon osallisten vakuutusten ja yhtiön omistajien kesken. Uusi ehdotus olisi se, että vakuutusyhtiön olisi annettava nykyistä enemmän informaatiota kohtuusperiaatteen soveltamiskäytännöstään ja Vakuutusvalvontaviraston olisi julkistettava tietoja eri yhtiöiden tulkinnoista kohtuusperiaatetta soveltaessaan. Tarkoituksena on vakuutusyhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyden ja kilpailun edistäminen.

Työryhmä selvitti kohtuusperiaatteen sääntelyn muuttamista. Esillä oli vaihtoehto, jonka mukaan lakiin perustuvasta yleisestä kohtuusperiaatteesta olisi luovuttu, jolloin kukin vakuutusyhtiö olisi määritellyt yhtiön hallituksen hyväksymissä ylijäämän jakoa koskevissa periaatteissaan sen, miten mahdollinen ylijäämä jakautuu yhtiön, osakkaiden ja vakuutusten kesken. Tämä olisi muuttanut valvonnan luonnetta siten, että Vakuutusvalvontavirasto ei olisi enää valvonut kohtuusperiaatteen toteutumista ylijäämää jaettaessa, vaan virasto olisi valvonut ainoastaan sitä, että yhtiöillä olisi lisätujen jakoperiaatteet, yhtiö julkaisisi ne Intenet-verkkosivuillaan ja että yhtiöt noudattaisivat periaatteitaan. Myös voimassa olevan lain vaatimuksesta, jonka mukaan lisätujen tasossa on pyrittävä jatkuvuuteen, harkittiin luovuttavaksi.

Koska työryhmä ei löytänyt mallia, joka ehdotettua paremmin olisi toisaalta lisännyt läpinäkyvyyttä toisaalta varmistanut sen, että markkinoilla olisi myös vastaisuudessa tarjolla ylijäämän jakoon osallisia laskuperustekorkoisia vakuutuksia, työryhmä päätyi

esittämään voimassa olevan säännöksen säilyttämistä läpinäkyvyyttä kuitenkin edellä kerrotulla tavalla lisäten.

Työryhmän ehdottamaan vakuutusyhtiölakiin ei otettaisi voimassa olevan lain 13 luvun 4 §:n kaltaista säännöstä vakuutusyhtiön mahdollisuudesta muuttaa vakuutusmaksujen laskuperusteita sopimuskauden aikana, koska vastaava sääntely ehdotetaan siirrettäväksi vakuutussopimuslakiin.

2.2.8. Rahoitus

Vakuutusyhtiön osakeantiin, optio-oikeuksiin ja osakepääoman korottamiseen sovellettaisiin työryhmän ehdotuksen mukaan suoraan osakeyhtiölain 9—11 luvun säännöksiä. Ehdotus vastaa teknisesti voimassa olevan lain sääntelyä, mutta asiallisesti sovellettavat osakeyhtiölain säännökset ovat muuttuneet osakkeiden nimellisarvottomuudesta johtuen. Näitä säännöksiä sovellettaisiin pääosin myös keskinäisen vakuutusyhtiön takuuosuuksiin.

Uudessa laissa ehdotetaan säädettäväksi nykyisen lain tapaan vakuutusyhtiön luotonotosta ja vakuuden antamisesta. Vakuutusyhtiön tulee nykyisen lain mukaan järjestää toimintansa pääsääntöisesti luottoa ottamatta. Luoton ottaminen on sallittua vain niissä poikkeustapauksissa, jotka on lueteltu voimassa olevan vakuutusyhtiölain 1 luvun 4 §:ssä. Tätä periaatetta työryhmän laatimassa lakiehdotuksessa ei esitetä muutettavaksi. Samoin voimassa olevan lain 1 luvun 4 a §:ssä rajoitetaan vakuutusyhtiön oikeutta antaa vakuuksia. Myös tämä periaate ehdotetaan säilytettäväksi.

Pääomalainaa koskeva sääntely vastaa pääosin osakeyhtiölain vastaavaa sääntelyä. Pääomalainaa ei olisi oman pääoman erä, koska IFRS-standardien mukaan pääomalainaa ei yleensä voida pitää omana pääomana.

2.2.9. Varojen jakaminen

Vakuutusyhtiön varojen jakamista koskevat säännökset ehdotetaan kirjoitettavaksi noudattaen osakeyhtiölain 13 luvun systematiikkaa ja rakennetta. Vakuutusyhtiön varojen jakamista koskeva säännöstö kuitenkin poikkeaa monilta osin yleisestä osakeyhtiölainsäädännöstä vakuutustoiminnan erityisluonteen johdosta. Sen vuoksi työryhmän ehdotuksessa on lähtökohtana, että osakeyhtiölain 13 luvun varojen jakamista koskevia säännöksiä ei sovelleta vakuutusyhtiöihin lainkaan, vaan vakuutusyhtiölaki sisältää kaikki varojen jakosäännökset siitä huolimatta, että muutamat osakeyhtiölain säännökset olisivat sellaisenaan sovellettavissa myös vakuutusyhtiöihin.

Varojenjako tapoja koskeva sääntely vastaa asiasisällöltään pääosin osakeyhtiölain vastaavaa sääntelyä ja myös voimassa olevaa vakuutusyhtiölakia. Nykyisen lain tapaan varojenjaoksi ei katsota sellaisten lisäetujen antamista, joka suoritetaan 13 luvun säännöksiä noudattaen.

Vakuutusyhtiön jaettavien varojen määrää koskeva sääntely poikkeaa osakeyhtiölaista. Olennaisena erona on sääntely, joilla rajoitetaan vapaan oman pääoman jakamista.

Varojen jakaminen olisi kielletty, jos vakuutusyhtiö ei täytä laissa säädettyjä vakavaraisuusvaatimuksia.

Varojen jako olisi myös kielletty, jos vakuutusyhtiö ei täytä katetta koskevia vaatimuksia, vaikka yhtiö muutoin täyttäisi vakavaraisuusvaatimukset ja sillä olisi jakokelpoisia varoja. Varoja ei myöskään saisi jakaa, jos vakuutusyhtiö on maksukyvytön tai jaon seurauksena yhtiö tulee maksukyvyttömäksi.

2.2.10. Yhtiörakenteen muuttaminen ja yhtiön purkaminen

Sulautuminen

Sulautumista koskeva sääntely ehdotetaan säilytettäväksi sisällöltään pääosin voimassa olevan lain kaltaisena. Koska vakuutusyhtiöiden sulautumiseen sovelletaan pitkälti osakeyhtiölain säännöksiä, vakuutusyhtiöidenkin sulautumismenettelyä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi ja nopeutettavaksi nykyisen osakeyhtiölain sääntelyn mukaisesti. Menettelyn nopeuttaminen toteutetaan sulautumismenettelyyn liittyvien määräaikojen lyhentämisellä ja menettelyvaiheiden alkamisajankohtien aikaistamisella.

Myös vakuutusyhtiölakiin sisältyviä erityissäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi menettelyn jouduttamistavoitteen saavuttamiseksi. Työryhmän ehdotuksen mukaan Vakuutusvalvontaviraston lupaa sulautumiselle olisi haettava jo kuukauden kuluessa sulautumissuunnitelman allekirjoituksesta ja hyväksytyin tilintarkastajan lausunnon saamisesta. Samassa ajassa suunnitelma ilmoitettaisiin rekisteröitäväksi ja mahdollinen hakemus toimiluvan saamisesta tai laajentamisesta laitettaisiin vireille. Sulautumista koskevan hakemuksen saatuaan Vakuutusvalvontaviraston olisi lisäksi aloitettava vakuutusvelkojille osoitettu kuulutusmenettely, joka näin ollen aikaistuu voimassa olevaan lakiin verrattuna. Ehdotetuista uudistuksista seuraa, että Vakuutusvalvontaviraston suostumuksen hakemista koskeva menettely ja vakuutusvelkojille osoitettu kuulutusmenettely voidaan aloittaa välittömästi sulautumismenettelyn alkuvaiheessa rinnakkain osakeyhtiölain velkojiensuojamenettelyn ja sulautumispäätöksen tekemistä koskevan menettelyn kanssa.

Eräissä vakuutusalan yritysjärjestelyissä noudatetaan kaksinkertaista yrityskauppavalvontaa. Vakuutusvalvontaviraston on tullut voimassa olevan lain mukaan pyytää sulautumissuunnitelman hyväksymistä koskevasta hakemuksesta kilpailuviraston lausunto. Lisäksi kilpailuvirasto tehtäviin kuuluu kilpailunrajoituksista annetussa laissa (480/1992) tarkoitetun yrityskauppavalvonnan hoitaminen. Työryhmä katsoo ehdotuksessaan sekä valvontaviranomaisten että valvottavien kannalta olevan tarkoituksenmukaista, että kilpailuoikeudelliset kysymykset käsitellään vain yhdessä valvontaviranomaisessa. Näin ollen ehdotetaan, että Vakuutusvalvontavirasto voisi kieltää sulautumisen ainoastaan sillä edellytyksellä, että vakuutetut edut tai terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden noudattaminen vaarantuisivat. Kilpailuoikeudellisella perusteilla sulautumisen voisi kieltää vain kilpailuvirasto.

Nykyisen osakeyhtiölain mukaisesti myös vakuutusyhtiöiden sulautumistapoja ehdotetaan laajennettavaksi. Työryhmä ehdottaa sääntelyä, jolla tehdään mahdolliseksi sulautumisen toteuttaminen niin sanottuna kolmikantasulautumisena, jossa

sulautumisvastikkeen antaa muu taho kuin vastaanottava yhtiö. Yleensä vastikkeen antajana on vastaanottavan yhtiön emoyhtiö.

Jakautuminen

Myös vakuutusosakeyhtiön jakautumista koskeviin säännöksiin ehdotetaan eräitä muutoksia. Työryhmä ehdottaa, että vakuutusyhtiöiden jakautumissääntely toteutettaisiin lakiteknisesti siten, että jakautumissäännöksissä viitattaisiin osakeyhtiölain säännöksiin, kun voimassa olevassa laissa tältä osin viitataan laajasti vakuutusyhtiölain sulautumista koskeviin säännöksiin.

Sisällöllisesti jakautumissääntelyä uudistetaan sulautumista vastaavalla tavalla. Jakautumismenettelyä nopeutetaan ja yksinkertaistetaan nykyisen osakeyhtiölain sulautumis- ja jakautumismenettelyä koskevia uudistuksia vastaavasti.

Lisäksi työryhmä ehdottaa, että vakuutusosakeyhtiön jakautuminen olisi mahdollista perustettavan vakuutusosakeyhtiön tai muun osakeyhtiön lisäksi jo olemassa olevaan eli aiemmin perustettuun vakuutusosakeyhtiöön tai muuhun osakeyhtiöön. Kysymyksessä olisi tällöin asiallisesti jakautumisen ja absorptiosulautumisen yhdistelmästä. Ehdotettu sääntely sallisi siten nykyistä monimuotoisemmat jakautumiset osakeyhtiölain säännöksiä vastaavasti, jolloin jakautuminen voi nykyistä selvemmin vaikuttaa osakkeenomistajien asemaan yhtiössä. Jakautumissääntelyn soveltamisalaa ehdotetaan myös osittain rajoitettavaksi. Voimassa olevan lain mukaan selvitystilassa ollut vakuutusosakeyhtiö on voinut jakautua. Vakuutettujen edut huomioon ottaen tämä ei ole kuitenkaan ole perusteltua.

Selvitystilassa oleva vakuutusyhtiö voisi kuitenkin voimassa olevan lain tapaan sulautua ehdotetun 19 luvun sääntelyn mukaisesti edellyttäen, että vastaanottava yhtiö täyttäisi vastuuvelan katetta ja vakavaraisuutta koskevat vaatimukset.

Ehdotuksen mukaan jakautumista koskevat säännökset koskisivat voimassa olevan lain tapaan vain vakuutusosakeyhtiöitä. Osakeyhtiöiden jakautumista koskevat periaatteet eivät sellaisenaan sovellu keskinäiseen vakuutusyhtiöön.

Vakuutuskannan luovuttaminen

Vakuutusyhtiö voi voimassa olevan lain tavoin luovuttaa vakuutuskantansa tai sen osan toiselle vakuutusyhtiölle. Koska vakuutuskannan luovuttaminen voi vastata merkitykseltään sulautumista, näitä järjestelyjä koskevat säännökset tulee olla mahdollisimman yhdenmukaiset. Näin ollen työryhmä ehdottaa, että vakuutuskannan luovutuksen sääntelyä uudistettaisiin sulautumista ja jakautumista koskevien työryhmän ehdotuksien mukaisesti muun muassa siten, että Vakuutusvalvontavirastolta olisi haettava suostumus vakuutuskannan luovuttamista koskevalle suunnitelmalle aikaisemmin kuin voimassa olevan lain mukaan. Tavoitteena on nopeuttaa myös vakuutuskannan luovutusmenettelyä.

Vakuutusvalvontaviraston ja kilpailuviraston työnjakoa ehdotetaan selkiinnyttäväksi samalla tavalla kuin sulautumisenkin osalta. Kilpailuoikeudelliset kysymykset käsiteltäisiin ehdotuksen mukaan vain kilpailuvirastossa, eikä Vakuutusvalvontaviraston siten enää tarvitsisi pyytää lausuntoa asiasta.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännelty toimiluvan laajentamisesta tai sen rajoittamisesta vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä. Työryhmän ehdottamaan uuteen lakiin otettaisiin tästä säännökset, jotta vakuutuskannan luovutusta koskeva sääntely olisi yhdenmukaisuuden sulautumista ja jakautumista koskevan sääntelyn kanssa.

Vakuutusyhtiön luovuttaessa vakuutuskantansa sen on ilmoitettava joko luopuvansa vakuutustoiminnan harjoittamisesta tai jatkavansa muuta liiketoimintaa. Selvitystilasta säädetään ehdotuksen 23 luvussa.

Vakuutuskannan luovuttamista koskevaan suunnitelmaan tulisi voimassa olevassa laissa säädettyjen vaatimusten lisäksi sisällyttää muun muassa selvitys siirtyvästä tasoitusmäärästä ja yhteistakuuerästä sekä selvitys siitä, että vastaanottava vakuutusyhtiö täyttää luovutuksen jälkeen vakavaraisuusvaatimukset.

Työryhmän ehdottaa, että uuteen lakiin sisältyisi myös säännökset vakuutuskannan luovuttamisesta ulkomaiselle vakuutusyhtiölle. Ehdotuksen mukaan vakuutuskannan tai sen osan luovuttaminen ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle, jolla on sivuliike Suomessa, voitaisiin toteuttaa samoin edellytyksin kuin sijoittautumisoikeuden tai palvelujen vapaan tarjonnan perusteella tehtyjen vakuutussopimusten vakuutuskannan luovuttaminen. Laissa säädettäisiin myös mahdollisuudesta luovuttaa jälleenvakuutuskanta sekä Suomessa harjoitetusta ensivakuutustoiminnasta syntynyt vakuutuskanta sellaiselle kolmannen maan vakuutusyhtiölle, jolla on sivuliike Suomessa. Lisäksi laissa säädettäisiin tilanteista, joissa kolmannessa maassa sijaitsevasta sivuliikkeestä käsin tehtyjen vakuutussopimusten vakuutuskantaa luovutetaan ulkomaiselle ETA-vakuutusyhtiölle tai kolmannen maan vakuutusyhtiölle. Näissä tapauksissa vakuutuskannan luovuttamiselle ei tarvittaisi Vakuutusvalvontaviraston suostumusta. Myös vakuutuskannan vastaanottamista koskevia säännöksiä työryhmä ehdottaa täsmennettäväksi.

Yhtiömuodon muuttaminen

Työryhmän ehdottamat yhtiömuodon muuttamista koskevat säännökset vastaavat pääosin voimassa olevassa laissa jo olevia säännöksiä. Säännösten rakennetta ehdotetaan muutettavaksi jonkin verran ja niiden sisältöön ehdotetaan eräitä vähäisempiä muutoksia ja täsmennyksiä, jotka pitkälti seuraavat nykyisen osakeyhtiölain linjauksia.

Selvitystila ja konkurssi

Vakuutusyhtiön selvitystilaan ja konkurssiin liittyy paljon vakuutustoiminnan luonteesta johtuvaa erityissääntelyä, minkä vuoksi voimassa olevaan vakuutusyhtiölakiin on kirjoitettu kaikki vakuutusyhtiöihin sovellettavat selvitystila- ja konkurssisäännökset. Työryhmä katsoo, että osakeyhtiölain selvitystilaa ja konkurssia koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa vakuutusyhtiön selvitystilaan sellaisessa tapauksessa, että vakuutusyhtiö on luovuttanut koko vakuutuskantansa ja yhtiö on ilmoittanut, että se luopuu vakuutustoiminnan harjoittamisesta ja että yhtiö ei jatka myöskään muuta liiketoimintaa. Tällöin yhtiö voitaisiin purkaa osakeyhtiölain selvitysmenettelyä koskevia säännöksiä noudattaen, koska vakuutetut edut eivät enää koko vakuutuskannan

luovutuksen jälkeen voi vaarantua selvitystilamenettelyn myötä. Muissa kuin edellä mainitussa tapauksessa vakuutusyhtiön selvitystilaan olisi työryhmän ehdotuksen mukaan sovellettava ehdotettuja vakuutusyhtiölain säännöksiä.

Työryhmän ehdottamassa laissa ei enää säädettäisi voimassa olevan lain tapaan erikseen vapaaehtoisesta selvitystilasta ja pakkoselvitystilasta. Voimassa olevassa laissa näitä ei ole eritelty menettelyllisesti muutoin kuin selvitystilaan asettamisedellytysten osalta. Muilta osin selvitystilamenettely on ollut lain mukaan pääosin samanlainen riippumatta siitä, onko yhtiö asetettu pakkoselvitystilaan yhtiön heikon vakavaraisuusaseman vuoksi vai siksi, että vakavarainen yhtiö haluaa muutoin lopettaa vakuutustoiminnan harjoittamisen vapaaehtoisesti.

Henkivakuutusyhtiöitä koskeva sääntely poikkeaa nykyisin vahinkovakuutusyhtiöitä koskevasta sääntelystä siten, että ne voivat päättää yhtiön vapaaehtoisesta asettamisesta selvitystilaan, vain jos yhtiö on luovuttanut koko vakuutuskantansa toiselle vakuutusyhtiölle ennen selvitystilaan asettamista. Jotta voimassa olevan lain vapaaehtoisesta selvitystilaa koskevat säännökset olisivat samanlaiset sekä vahinko- että henkivakuutusyhtiöille, ehdotetaan, että myöskään vahinkovakuutusyhtiötä ei voitaisi asettaa yhtiön omasta tahdosta selvitystilaan ilman, että yhtiö on luovuttanut koko vakuutuskantansa toiselle vakuutusyhtiölle ennen selvitystilaan asettamista. Henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt tulisivat samanlaiseen asemaan työryhmän ehdotuksen mukaisesti, kun voimassa olevan lain mukainen jako vapaaehtoiseen selvitystilaan ja pakkoselvitystilaan poistettaisiin ja edellä kuvatussa tilanteessa sekä henki- että vahinkovakuutusyhtiöön sovellettaisiin osakeyhtiölain selvitystilaa koskevia säännöksiä.

Muiden työryhmän ehdottamien muutosten tavoitteena on lähinnä yksinkertaistaa voimassa olevan lain mukaiseen pakkoselvitystilaan asettamista koskevaa menettelyä ja selkeyttää selvitystila- ja konkurssimenettelyn eroja. Selkeyden vuoksi säännöksiin ehdotetaan useita teknisiä tarkennuksia. Merkittävin ehdotettu muutos koskee tuomioistuimen toimivaltaa selvitystilaan asettamisessa. Tuomioistuimella ei enää olisi oikeutta määrätä vakuutusyhtiötä selvitystilaan. Tuomioistuimella ei ole tätä oikeutta myöskään osakeyhtiölain mukaan.

Selvitystilaa ja konkurssia koskevan luvun rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännösten järjestys vastaa selvitystilaa ja konkurssia koskevien menettelyjen etenemistä vaiheittain.

2.2.11. Valvonta

Uudessa vakuutusyhtiölaissa säädettäisiin nykyisen lain tapaan vakuutusyhtiöiden ja vakuutusomistusyhteisöjen valvonnasta. Säännökset perustuvat voimassa olevan lain 14 lukuun. Keskeisimmät muutokset johtuvat siitä, että Vakuutusvalvontaviraston valvonta- ja tarkastusoikeutta koskevia säännöksiä ehdotetaan lähennettäväksi Rahoitustarkastuksen vastaaviin oikeuksiin. Toinen olennainen muutos on, että valvontatehtävää ja valvonnan kohdentumista pyritään kuvaamaan nykyistä lakia selkeämmin ja toimintaympäristön kehitystä vastaavasti.

Laissa säädettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti myös vakuutusyrittäjäryhmittymään kuuluvan vakuutusyhtiön lisävalvonnasta. Vakuutusyrittäjäryhmän mukautetusta vakavaraisuuslaskelmasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen säännökset ehdotetaan kirjoitettavaksi lakiin ja asetus kumottavaksi. Työryhmän ehdottama laki sisältää myös eräitä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvontaan liittyviä säännöksiä, jotka koskevat lähinnä Vakuutusvalvontaviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeutta. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymiä koskevat aineelliset valvontasäännökset sisältyvät rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annettuun lakiin (699/2004).

Vakuutusyrittäjäryhmittymän sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän lisävalvontaa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia verrattuna voimassa olevaan lakiin. Eräisiin vakuutusyrittäjäryhmittymän lisävalvontaa koskeviin määräelmiin on tehty muutoksia jälleenvakuutusdirektiivistä johtuen ja luvun rakennetta on eräiltä osin yksinkertaistettu.

Voimassa olevan lain 14 a luvun mukaisia kilpailua koskevia säännöksiä ei ehdoteta uuteen vakuutusyhtiölakiin. Kilpailunrajoituksia koskevan lainsäädännön muutosten yhteydessä 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa vakuutusyhtiölain valvontaa koskevia säännöksiä täydennettiin siten, että sosiaali- ja terveysministeriölle säädettiin vakuutusalan kilpailuvalvontaan liittyviä tehtäviä kilpailuviranomaisten toimivaltaa kuitenkaan rajoittamatta. Vuonna 1992 voimaan tulleen uuden kilpailunrajoituslain mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle säädettiin muun muassa oikeus tehdä esitys vakuutustoimintaa koskevan kilpailunrajoituksen käsittelemisestä silloisessa kilpailuneuvostossa. Käytännössä ministeriö tai sittemmin Vakuutusvalvontavirasto ei tehnyt tällaisia esityksiä. Vakuutusvalvontaviraston esityksenteko-oikeus poistettiin vakuutusyhtiölaista lailla 319/2004. Mainitulla lailla ei muutettu kilpailuviraston ja Vakuutusvalvontaviraston yrityskauppavalvontaa koskevia yhteistoimintasäännöksiä. Tässä esityksessä ehdotetaan kahdenkertaisesta yrityskauppavalvonnasta luopumista, ja siten kilpailunvalvonnan keskittämistä kilpailuvirastolle. Vakuutusvalvontaviraston erityisasiantuntemusta hyödynnettäisiin jatkossakin normaalin viranomaisyhteistyön kautta.

2.2.12. Seuraamukset ja oikeussuoja

Työryhmän ehdotuksessa on nykyisen osakeyhtiölain tapaan kirjattu lakiin yleisiä oikeusperiaatteita. Vaikka voimassa olevia säännöksiä ei ole yleisesti ottaen muutettu merkittävästi, huomiota on erityisesti kiinnitetty siihen, että seuraamusjärjestelmä vastaa vähemmistöosakkaiden ja velkojien tarpeita. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole ollut, kuten ei osakeyhtiölaissakaan, muuttaa voimassa olevaa eri etutahojen välistä tasapainoa.

Päätöksen pätemättömyys

Päätöksen pätemättömyyttä koskevat säännökset vastaavat pääosin voimassa olevia säännöksiä. Työryhmän ehdottamaan lakiin sisältyy kuitenkin eräitä sisällöllisesti merkittäviä muutoksia. Lisäksi päätöksen moitetta koskevan sääntelyn rakenne ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaussäännöksistä osakeyhtiölakiin luovutaan, ja kaikki asiaa koskevat säännökset kirjataan vakuutusyhtiölakiin omaan lukuunsa.

Vakuutusyhtiöihin on sovellettu entisen osakeyhtiölain säännöstä, jonka mukaan osakkeenomistaja voi moittia yhtiökokouksen päätöstä poikkeuksellisesti vielä vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä, jos tähän on hyväksyttävä syy ja päätöksen päteväksi jääminen olisi osakkeenomistajalle ilmeisen kohtuutonta. Vastaavaa säännöstä ei ehdoteta vakuutusyhtiölakiin, koska sitä ei sisälly uuteen osakeyhtiölakiin.

Pätemättömän ja mitättömän päätöksen välistä erottelua ehdotetaan osittain tarkistettavaksi. Osakeyhtiölain mukaisesti myös vakuutusyhtiölakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan selvästi yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen päätös olisi mitätön. Ehdotettu hallituksen päätöksen moiteoikeus silloin, kun yhtiökokous on valtuuttanut hallituksen päättämään yhtiökokoukselle kuuluvasta asiasta, on periaatteellisesti merkittävä uudistus. Tämäkin uudistus seuraa osakeyhtiölain muutoksesta.

Vahingonkorvaus

Myös ehdotetut vahingonkorvaussäännökset rakentuvat voimassa olevan oikeuden periaatteille. Vahingonkorvaussäännösten rakenne sitä vastoin ehdotetaan uudistettavaksi täysin. Koska vahingonkorvauksen asema oikeussuojakeinona on keskeinen, ehdotetaan selkeyden vuoksi, että siitä säänneltäisiin kokonaisuudessaan vakuutusyhtiölaissa ilman viittaussäännöksiä osakeyhtiölakiin.

Osakeyhtiölain mukaisesti laissa ehdotetaan säädettäväksi johtoa koskevasta tuottamusolettamasta silloin, kun vahinko on aiheutettu vakuutusyhtiölakia, sen nojalla sovellettavia osakeyhtiölain säännöksiä tai yhtiöjärjestyksestä rikkomalla.

Osakkaan vahingonkorvausvastuun perusteita ehdotetaan puolestaan muutettaviksi siten, että vastuu ei nykyiseen tapaan edellyttäisi törkeää tuottamusta. Osakeyhtiölakiin tehty muutos pelkän tavallisen tuottamuksen riittämisestä tässä tapauksessa ehdotetaan otettavaksi myös vakuutusyhtiölakiin.

Yksittäisen osakkaan oikeus saada korvausta niin sanotuista välillisistä vahingoistaan eli ensi sijassa yhtiölle aiheutetusta vahingosta poistettaisiin. Osakkaan olisi tämän sijaan tilanteessa ajettava omalla kustannuksellaan kannetta vahingon korvaamisesta yhtiölle. Osakeyhtiölain mukaisesti ehdotetaan, että kaikkia vakuutusyhtiölaissa tarkoitettuja vahingonkorvauskanteita koskee erityinen viiden vuoden kanneaika.

Työryhmän ehdotuksessa on lähtökohtana, että vakuutusyhtiölain vahingonkorvaussäännökset ovat pakottavaa oikeutta. Kuitenkaan ei ole katsottu perustelluksi kokonaan sulkea pois yksimielisten osakkaiden mahdollisuutta yhtiöjärjestyksessä rajoittaa yhtiön johdon vastuuta suhteessa yhtiöön. Näin ollen ehdotetaan, että johdon vastuun rajoittamisesta yhtiötä kohtaan voitaisiin määrätä yhtiöjärjestyksessä. Rajoitus ei kuitenkaan olisi tehokas, jos on rikottu pakottavia säännöksiä eli sellaisia säännöksiä, joista ei muutenkaan voida poiketa yhtiöjärjestyksen määräyksillä. Vahingonkorvaussäännösten kanssa samassa luvussa säädetään vaikutusvallan väärinkäyttöön perustuvasta lunastusvelvollisuudesta. Näitä säännöksiä ehdotetaan osakeyhtiölain linjasta poiketen muutettavaksi. Vakuutusyhtiötä ei voitaisi määrätä selvitystilaan osakkaan vaikutusvallan väärinkäytön johdosta, sillä tämän ei katsota olevan oikeassa suhteessa yhtiölle sekä vakuutuksenottajille ja vakuutetuille selvitystilasta aiheutuviin seuraamuksiin.

2.2.13. Jälleenvakuutusdirektiivin kansallinen voimaan saattaminen

Uudessa vakuutusyhtiölaissa säädettäisiin jälleenvakuutusdirektiivin voimaan saattamisesta Suomessa. Jälleenvakuutusdirektiivi ei aiheuta suuria muutoksia vakuutusyhtiölainsäädäntöön, koska jo nykyisin vakuutusyhtiölain vahinkovakuutusyhtiöitä koskevia säännöksiä eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta sovelletaan myös jälleenvakuutusyhtiöihin. Sama periaate olisi voimassa myös uudessa vakuutusyhtiölaissa. Uutta olisi lähinnä jälleenvakuutusyhtiön peruspääomaa ja jälleenvakuutuskytkösyhtiötä koskeva sääntely. Jälleenvakuutusdirektiivin sääntely heijastuu eräiltä osin myös vakuutusyhtyrhmittymän lisävalvontaa sekä toimintapääomaa ja takuumäärää koskeviin säännöksiin. Nykyisen lain tapaan jälleenvakuutusyhtiöitä eivät koskisi vastuuvelan kattamista koskevat yksityiskohtaiset säännökset, vaan ainoastaan kattamista koskeva yleisperiaate.

Jälleenvakuutusdirektiivin mukaisesta erillisyytiöstä, jolla tarkoitetaan yritystä, joka ottaa vastatakseen vakuutusyritysten tai jälleenvakuutusyritysten riskejä ja kattaa nämä riskit kokonaisuudessaan lainan liikkeelle laskemisesta saatavilla tuotoilla tai muilla rahoitusmenetelmillä, ja rajoitetusta jälleenvakuutuksesta ei ehdoteta säännöksiä vakuutusyhtiölakiin. Suomessa ei ole katsottu olevan tarvetta tämän kaltaiseen sääntelyyn.

3. Ehdotuksen vaikutukset

3.1. Yleistä

Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on vakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen. Uudistuksen lähtökohtien voidaan osakeyhtiölain perusteluissa esitetyn mukaisesti arvioida johtavan vakuutusyhtiöiden toiminnan tehostumiseen. Tämän tyyppisiä vaikutuksia on vaikea arvioida etukäteen.

Erilaisia rajoituksia ja muotomääräyksiä ehdotetaan kevennettäväksi tai kokonaan poistavaksi. Myös sääntelyn tahdonvaltaisuutta ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi. Nämä muutokset johtavat siihen, että vakuutusyhtiöt voivat harjoittaa toimintansa nykyistä joustavammalla tavalla. Tosin vakuutusyhtiölainsäädännössä ei toiminnan joustavoittamisessa voida täysin seurata yleistä osakeyhtiölakia, koska vakuutustoimintaa koskee yleisestä yhtiöoikeudesta poiketen raskas erityissääntely ja luvanvaraisuus, joiden tarkoituksena on vakuutettujen etujen turvaaminen. Myös laissa edellytetty vakuutusyhtiöiden valvonta ja siihen kuuluva seuranta, raportointi ja tarkastus johtavat siihen, että vakuutusyhtiöiden toiminta ei voi olla niin joustavaa ja muotovapaata kuin muuta liiketoimintaa harjoittavalla osakeyhtiöllä.

3.2. Taloudelliset vaikutukset

Työryhmän ehdottamalla uudistuksella ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia eikä vaikutuksia kuntien talouteen. Vakuutusvalvontaviraston valvontatehtävät lisääntyvät

jonkin verran henkivakuutusyhtiöiden uuden ennakoivan valvontajärjestelmän johdosta, mutta uusista tehtävistä ei arvioida aiheutuvan virastolle merkittäviä kustannuksia.

Uudesta vakuutusyhtiölaista aiheutuu vakuutusyhtiöille todennäköisesti vain vähäisiä välittömiä taloudellisia rasitteita.

3.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Työryhmän ehdotuksella ei ole olennaisia organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia julkisten viranomaisten kannalta.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston toimivaltuudet muuttuvat, koska henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden toimilupa-asioiden käsittely ehdotetaan siirrettäväksi ministeriöltä Vakuutusvalvontavirastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston välinen tehtävänjako muuttuu jonkin verran myös sen vuoksi, että viraston norminantovalta muuttuu luonteeltaan teknisemmäksi. Myös se, että suuri osa nykyisin asetuksilla ja viraston määräyksillä annettu normisto ehdotetaan säädettäväksi laissa, muuttaa ministeriön ja viraston tehtävänkuvaa. Lisäksi viraston valvontatoimen sisältö saa henkivakuutusyhtiöiden ennakoivan valvonnan johdosta uusia piirteitä.

Kilpailuviraston ja Vakuutusvalvontaviraston toimivaltasuhteet muuttuvat. Vakuutusvalvontavirasto ei enää valvoisi kilpailuoikeudelliselta näkökannalta omistajakontrollisäännösten noudattamista eikä sulautumisen ja vakuutuskannan luovuttamisen muodossa tapahtuvia yritysjärjestelyjä. Tältä osin yritysjärjestelyihin liittyvät kilpailuoikeudelliset kysymykset myös vakuutustoimialan osalta siirtyisivät yksinomaan kilpailuviraston toimivaltaan.

Juttujen keskittäminen tiettyihin käräjäoikeuksiin vaikuttaa näiden käräjäoikeuksien työmääriä lisäävästi ja vastaavasti muiden käräjäoikeuksien työmääriä vähentävästi. Tämä voi vaikuttaa myös henkilöstötarpeen jakautumiseen käräjäoikeuksien välillä.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Oikeusministeriössä on työryhmätyönä valmistelu ehdotus laiksi vakuutus sopimuslain muuttamisesta (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2006:16). Ehdotus sisältää säännöksen (20 a §) henkilövakuutuksen sopimusehtojen muuttamisesta, jonka johdosta nykyisen vakuutusyhtiölain 13 luvun 4 § tulee tarpeettomaksi.

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän laatimaan ehdotuksen siitä, mitä muutoksia pääomayhtiöiden rajat ylittävistä sulautumisista annetun EU:n direktiivin (2005/56/EY) voimaansaattaminen edellyttää yhtiö- ja kaupparekisterilainsäädäntöön (HARE OM028/00/2006). Direktiivi koskee Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista olevien yhtiöiden sulautumisia. Suomessa direktiivin soveltamisalaan kuuluvat vakuutustoimialan osalta vakuutusosakeyhtiöt sekä alustavan arvion mukaan sellaiset keskinäiset vakuutusyhtiöt, joiden takuupääoma tuottaa osakkuuden yhtiössä. Direktiivin mukaan rajat ylittävään sulautumiseen sovellettaisiin pääosin kansallisia sulautumissäännöksiä. Direktiivin edellyttämät säännökset vakuutusyhtiöiden rajat

ylittävästä sulautumisesta tullaan lisäämään uutta vakuutusyhtiölakia koskevaan hallituksen esitykseen sen jälkeen, kun oikeusministeriössä on valmistunut ehdotus yleiseen yhteisöainsäädäntöön tehtävistä muutoksista.

EU:n direktiivi miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta (2004/113/EY) edellyttää, että sukupuolen käyttäminen vakuutuspalveluja koskevien maksujen ja etuuksien laskennassa ei johda eroihin yksittäisten vakuutusnottajien maksuissa ja etuuksissa. Direktiivi sisältää kuitenkin option, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat sallia erot maksuissa ja etuuksissa, jos sukupuolen käyttäminen on määräävä tekijä vakuutusmatemaattisten tietojen ja tilastotietojen perusteella tehtävässä riskinarvioinnissa. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan tästä esityksestä erillään option voimaan saattamista Suomessa. Optiota koskevat säännökset tullaan todennäköisesti sisällyttämään jo nykyiseen vakuutusyhtiölakiin. Tämä sääntely tulee heijastumaan myös uutta vakuutusyhtiölakia koskevaan hallituksen esitykseen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan parhaillaan liikennevakuutuslain (279/1959) kokonaisuudistusta. Uusi liikennevakuutuslaki tulee aiheuttamaan joitakin muutoksia myös vakuutusyhtiölakiin.

4.1. Vakuutusyhtiölain voimaantulolaki

Uuden vakuutusyhtiölain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki. Osakeyhtiölain voimaantulolain (625/2006) tapaan ehdotetussa vakuutusyhtiölain voimaantulolaissa säädetään uuden vakuutusyhtiölain voimaantulosta ja vanhan lain kumoamisesta sekä siirtymäjärjestelyistä, jotka koskevat ennen uuden lain voimaantuloa perustettuja vakuutusyhtiöitä.

Tarkoituksena on siirtymäsäännösten avulla välttää uuden lain voimaantulosta johtuvien tarpeettomien kustannusten ja muiden vaikeuksien aiheutuminen vakuutusyhtiöille ja niiden sidosryhmille. Siirtymäsäännösten tarkoituksena on muun muassa välttää sitä, että yhtiöt joutuisivat muuttamaan yhtiöjärjestystään uuden lain voimaantulon takia. Jos yhtiöjärjestystä joudutaan muuttamaan, se voitaisiin yleensä tehdä muun yhtiöjärjestysmuutoksen yhteydessä. Tarkoituksena on myös, että jos yhtiössä on tehty vanhan lain aikana päätös tietyistä toimenpiteistä, esimerkiksi osakeannista, menettely voitaisiin saattaa loppuun vanhan lain mukaisesti, vaikka uusi laki tulee voimaan menettelyn aikana.

4.2. Vakuutusluokkalaki

Työryhmä ehdottaa, että suomalaisille vakuutusyhtiöille ja Suomessa toimiluvan saaneille kolmansien maiden vakuutusyhtiöille sekä suomalaisille vakuutusyhdistyksille sallituista vakuutusluokista säädettäisiin uusi laki. Uudella lailla siirrettäisiin lain tasolle voimassa olevaan vakuutusluokkapäätökseen sisältyvä suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien kolmannen maan vakuutusyhtiöiden vakuutusluokkia koskeva sääntely. Vakuutusluokkapäätös kumottaisiin.

Vakuutusluokkia koskevaa sääntelyn aineelliseen sisältöön ei ehdoteta muita muutoksia kuin sitä, että voimassa olevan vakuutusluokkapäätöksen 6a—c §:iä vastaavia säännöksiä ei enää ehdoteta sisällytettäväksi uuteen lakiin. Muilta osin lakiehdotuksen säännökset vastaavat vakuutusluokkapäätöksen säännöksiä.

Lain sääntely perustuu ensimmäisen vahinkovakuutusdirektiivin 73/239/ETY 7 artiklan 2 kohtaan ja direktiivin liitteeseen A sekä henkivakuutusdirektiiviin 2002/83/EY 2 artiklaan ja direktiivin liitteeseen 2.

4.3. Uuden vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain johdosta muutettavat muut lait

Useissa vakuutusalan toimintaa sääntelevissä laeissa viitataan sekä vakuutusyhtiölain että osakeyhtiölain säännöksiin. Tästä syystä uusien vakuutusyhtiö- ja osakeyhtiölakien säätäminen aiheuttaa muutostarpeen myös mainittuihin muihin lakeihin. Vakuutusyhtiölaki 2005 –työryhmän toimeksiantoon ei sisällynyt muiden lakien muutostyön arviointia, mutta työryhmä on kuitenkin laatinut luonnoksia myös muiden lakien muuttamisesta. Nämä muutosehdotukset eivät kuitenkaan sisälly tähän työryhmämuistioon. Muutoksia aiheutuisi ainakin ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin (398/1995), vakuutusyhdistyslakiin (1250/1987), vakuutuskassalakiin (1164/1992) ja eläkesäätiölakiin (1774/1995). Lisäksi muutoksia aiheutuisi kilpailunrajoituksista annettuun lakiin (480/1992) ja osakeyhtiölain voimaantulosta annettuun lakiin (625/2006). Vakuutusyhtiölain voimaantulolakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan lainsäädäntöön jäävät viittaukset kumottavaan vakuutusyhtiölakiin koskisivat uuden lain vastaavia säännöksiä niiden tultua voimaan.

Työryhmä jatkaa työtään työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muutosten valmistelemiseksi. Myöskään nämä muutokset eivät sisälly tähän mietintöön, vaan ne tullaan julkaisemaan ja lähettämään lausunnolle myöhemmin erikseen.

LIITE: Luonnos vakuutusyhtiölaiksi :

<http://www.stm.fi/Resource.phx/julkt/Julkaistu-2006-short.htm>

- 2006:
- 1 Anita Haataja, Maija-Liisa Järviö, Esko Mustonen. Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi. Pilottihanke sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta. ISBN 952-00-1928-6 (nid.) ISBN 952-00-1929-4 (PDF)
 - 2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2006. (Moniste)
ISBN 952-00-1933-2 (nid.)
ISBN 952-00-1934-0 (PDF)
 - 3 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimukset kaudelle 2004-2007. Tarkistusvuosi 2006. (Moniste)
ISBN 952-00-1937-5 (nid.)
ISBN 952-00-1938-3 (PDF)
 - 4 Seppo Tuomola. Kansallisen terveyshankkeen piiriin kuuluvan hankerahoituksen vaikuttavuuden arviointi. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1939-1 (PDF)
 - 5 Ehkäisevää huumeystötä nuorten työpajoilla kehittävän hankkeen loppuraportti.
ISBN 952-00-1940-5 (nid.)
ISBN 952-00-1941-3 (PDF)
 - 6 Rikoksista rangaistujen tuen tarve. Suositukset yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltotyöryhmän raportti.
ISBN 952-00-1942-1 (nid.)
ISBN 952-00-1943-X (PDF)
 - 7 Lasten tuetut ja valvotut tapaamiset. (Moniste)
ISBN 952-00-1944-8 (nid.)
ISBN 952-00-1945-6 (PDF)
 - 8 Terveydenhuollon valtakunnallisen tietojärjestelmäarkkitehtuurin periaatteet. Alueellisista ratkaisuksista kansalliseen kokonaisuuteen.
ISBN 952-00-1948-0 (nid.)
ISBN 952-00-1949-9 (PDF)
 - 9 Christel Lamberg-Allardt, Heli Viljakainen ja työryhmä. D-vitamiinitilanteen seurantatutkimus 2002-2004.
ISBN 952-00-1952-9 (PDF)
 - 10 Päivähoitopaikkojen tilat ja turvallisuus. Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille ja huoltajille suunnattujen kyselyjen tulokset. Toim. Airi Palosaari ja Olli Saarsalmi.
ISBN 952-00-1953-7 (nid.) ISBN
952-00-1954-5 (PDF)
 - 11 Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten. Kansallisen pandemiavarautumisen työryhmän ehdotus.
ISBN 952-00-1985-5 (nid.) ISBN
952-00-1986-3 (PDF)
 - 12 Niilo Färkkilä. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistaminen. Lausuntoyhteenveto toimikunnan mietinnöstä. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1987-1 (PDF)

- 2006: 13 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaraportti sosiaali- ja terveysministeriölle vuoden 2005 toiminnasta. (Moniste) ISBN 952-00-1988-X(nid.) ISBN 952-00-1989-8 (PDF)
- 14 Hallituksen tasa-arvo-ohjelman (2004-2007) seurantaraportti. Maaliskuu 2006. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1960-X (PDF)
- 15 Ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien sisällön uudistamiseksi. (Moniste)
ISBN 952-00-2000-4 (nid.)
ISBN 952-00-2001-2 (PDF)
- 16 Niilo Parkkila, Tarja Kahiluoto, Merja Kivistö. Lasten päivähoiton tilannekatsaus. Syyskuu 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2002-0 (nid.)
ISBN 952-00-2003-9 (PDF)
- 17 Perhepäivähoidon kehittämishaasteita. Toim. Sanna Parrila.
ISBN 952-00-2008-X (nid.)
ISBN 952-00-2009-8 (PDF)
- 18 Terveydenhuollon varautumiskoulutuksen haasteita. Selvitys häiriötilanteiden ja poikkeusolojen koulutuksesta ammattikorkeakouluissa ja lääketieteellisissä tiedekunnissa. (Moniste)
ISBN 952-00-1962-6 (nid.)
ISBN 952-00-1963-4 (PDF)
- 19 Alkoholiot EU-Suomessa. Kulutus, haitat ja politiikan kehys 1990-2005.
ISBN 952-00-2089-6 (nid.)
ISBN 952-00-2090-X (PDF)
- 20 Alkoholiförhållandena i EU-Finland. Konsumtion, skadeverkningar och policyramar 1990-2005.
ISBN 952-00-2012-8 (inh.)
ISBN 952-00-2013-6 (PDF)
- 21 Alcohol Issues in Finland after Accession to the EU. Consumption, Harm and Policy Framework 1990-2005.
ISBN 952-00-2014-4 (print.)
ISBN 952-00-2015-2 (PDF)
- 22 Carita Lahti, Sini Jämsen, Saara Tarumo. Samapalkkaisuuteen palkkausjärjestelmäuudistuksin. Työn vaativuuden ja henkilön pätevyyden arviointi Suomessa.
ISBN 952-00-2016-0 (nid.)
ISBN 952-00-2017-9 (PDF)
- 23 Valtioneuvoston vammaispoliittisen selonteon tausta-aineisto. (Moniste)
ISBN 952-00-2020-9 (nid.)
ISBN 952-00-2021-7 (PDF)
- 24 Työurat pitenevät? Veto-ohjelman indikaattorit. (Moniste)
ISBN 952-00-2030-6 (nid.)
ISBN 952-00-2031-4 (PDF)
- 25 Lastensuojelulain kokonaisuudistustyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2032-2 (nid.)
ISBN 952-00-2033-0 (PDF)
- 26 Liisa Heinimäki. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu -hankekuvaus 2004-2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2041-1 (nid.)
ISBN 952-00-2042-X (PDF)

- 2006: 27 Rakennusalan terveystarkastusten seurantarekisteri. (Moniste)
ISBN 952-00-2043-8 (nid.) ISBN 952-00-2044-6 (PDF)
- 28 Petri Virtanen, Janne Jalava, Mari Ruuth. Valtakunnallisen työtaturmaohjelman arviointi. Tammikuu 2006.
ISBN 952-00-2045-4 (nid.)
ISBN 952-00-2046-2 (PDF)
- 29 Arja Rimpelä, Susanna Rainio, Lasse Pere, Tomi Lintonen, Matti Rimpelä. Use of Tobacco Products, Alcohol Use and Exposure to Drugs in 1977-2005.
ISBN 952-00-2047-0 (paperback)
ISBN 952-00-2048-9 (PDF)
- 30 Sirkka-Liisa Kivelä. Geriatrisen hoidon ja vanhustyön kehittäminen. Selvityshenkilön raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2068-3 (nid.)
ISBN 952-00-2069-1 (PDF)
- 31 Lapsiperheiden toimeentuloedellytysten kehittäminen. Koordinaatioryhmän yhteenvetoraportti.
ISBN 952-00-2070-5 (nid.)
ISBN 952-00-2071-3 (PDF)
- 32 Jyrki Korkeila. Psykiatrian opetuksen kehittämistarpeet perusterveydenhuollossa. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2072-1 (PDF)
- 33 Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2079-9 (nid.)
ISBN 952-00-2080-2 (PDF)
- 34 EVO-tutkimusrahoituksen jakoperusteiden uudistaminen. Työryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2085-3 (nid.)
ISBN 952-00-2086-1 (PDF)
- 35 Sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuskatsaus 2006. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1966-9 (PDF)
- 36 Lapsiasiavaltuutetun toimintakertomus vuodelta 2005.
ISBN 952-00-2034-9 (nid.)
ISBN 952-00-2035-7 (PDF)
- 37 Kliinisten laboratoriodien korvausten määräytymisperustetta selvittävän työryhmän raportti. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2091-8 (PDF)
- 38 Pirjo Näkki. Vankien velkaantuminen ja yhteiskuntaan integroituminen.
ISBN 952-00-1967-7 (nid.)
ISBN 952-00-1968-5 (PDF)
- 39 Raimo Kärkkäinen, Marie Reijo, Keijo Tanner, Timo Tähtinen. Lapsiperheiden asumisen muutokset 1995-2004.
ISBN 952-00-2092-6 (nid.)
ISBN 952-00-2093-4 (PDF)
- 40 Maatalouslomituksen kehittämismahdollisuuksia selvittäneen työryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2102-7 (nid.)
ISBN 952-00-2103-5 (PDF)
- 41 Longer careers? The Veto Programme Indicators. (Moniste)
ISBN 952-00-2104-3 (paperback)
ISBN 952-00-2105-1 (PDF)

- 2006:42 Anita Haataja. Ikääntyvät työmarkkinoilla 1989-2005.
ISBN 952-00-2107-8 (nid.) ISBN 952-00-2108-6
(PDF)
- 43 Anita Haataja. Pohjoismainen ansaitsijahoivaajamalli. Ruotsin ja Suomen perhevapaajärjestelmän vertailu.
ISBN 952-00-2109-4 (nid.)
ISBN 952-00-2103-5 (PDF)
- 44 Ulkomailla asuvien sairaanhoidosta Suomessa aiheutuvien kustannusten korvaaminen. EU:n sosiaaliturvan koordinaatioasetusten mukaisten sairaanhoitokustannusten korvaamista selvittäneen työryhmän muistio. (Moniste)
ISBN 952-00-2111 6 (nid.)
ISBN 952-00-2112-4 (PDF)
- 45 Jukka Kumpuvuori. Perusoikeuksien rajoittamisesta kehitysvamma palvelujen toteuttamisessa.
ISBN 952-00-2114-0 (nid.)
ISBN 952-00-2115-9 (PDF)
- 46 Petri Virtanen, Janne Jalava, Tuomas Koskela, Janne Kilappa. Syrjäytymistä ehkäisevien EU-hankkeiden arviointi.
ISBN 952-00-2116-7 (nid.)
ISBN 952-00-2117-5 (PDF)
- 47 Peppi Salkku. Asiakasyhteistyötä uudella lailla? Kuntoutuksen asiakasyhteistyön arviointia.
ISBN 952-00-2124-8 (nid.)
ISBN 952-00-2125-6 (PDF)
- 48 Rintamaveteraanikuntoutus vuonna 2005. Selvitys veteraanikuntoutusmäärärahojen käytöstä. (Moniste)
ISBN 952-00-2118-3 (nid.)
ISBN 952-00-2119-1 (PDF)
- 49 Maria Rautio. Terveystiedon edistämisen koulutus sosiaali- ja terveysalalla.
ISBN 952-00-2142-6 (nid.)
ISBN 952-00-2143-4 (PDF)
- 50 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantar ryhmän raportti sosiaali- ja terveysministeriölle kevään 2006 toiminnasta. (Moniste)
ISBN 952-00-2150-7 (nid.)
ISBN 952-00-2151-5 (PDF)
- 51 Aulikki Rautavaara, Jouko Kokko. Kuulo- ja puhevammaisten verkostoituvat tulkkipalvelut. Selvitys alueyhteistyön tuloksellisuudesta ja vaikutuksista.
ISBN 952-00-2157-4 (nid.)
ISBN 952-00-2158-2 (PDF)
- 52 National reports on Strategies for Social Protection and Social inclusion - Finland.
ISBN 952-00-2160-4 (paperback)
ISBN 952-00-2159-0 (PDF)
- 53 Kansallinen raportti sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden strategioista.
ISBN 952-00-2161-2 (nid.)
ISBN 952-00-2162-0 (PDF)
- 54 Huuhausainepolitiikan kertomus vuodelta 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2165-5 (nid.)
ISBN 952-00-2166-3 (PDF)
- 55 Sosiaali- ja terveysministeriön kustannuslaskentatyöryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2167-1 (nid.)
ISBN 952-00-2168-X (PDF)

- 2006:56 Kati Myllymäki. Terveyskeskus 2015. Terveyskeskustyön tulevaisuus. (Moniste)
ISBN 952-00-2169-8 (nid.) ISBN 952-00-2170-1 (PDF)
- 57 Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunta. Toimintakertomus 2005. (Moniste)
ISBN 952-00-2179-5 (nid.)
ISBN 952-00-2180-9 (PDF)
- 58 Nämnden för internationella adoptionsärenden i Finland. Verksamhetsberättelse 2005.
ISBN 952-00-2181-7 (inh.)
ISBN 952-00-2182-5 (PDF)
- 59 The Finnish Board of Inter-Country Adoption Affairs. Annual Report 2005.
ISBN 952-00-2183-3 (paperback)
ISBN 952-00-2184-1 (PDF)
- 60 Henri Metivier, Sven Nielsen, Jouko Tuomisto, Wolfgang Weiss. International Evaluation of the Research Activities of the Finnish Radiation and Nuclear Safety Authority (STUK).
ISBN 952-00-2187-6 (paperback)
ISBN 952-00-2188-4 (PDF)
- 61 Hengityshalvauspotilaiden hoito. Valtakunnallisen asiantuntijatyöryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2192-2 (nid.)
ISBN 952-00-2193-0 (PDF)
- 62 Health in the World of Work. Workplace Health Promotion as a Tool for Improving and Extending Work Life.
ISBN 952-00-2194-9 (paperback)
ISBN 952-00-2195-7 (PDF)
- 63 Katastrofirahaston tarvetta selvittäneen työryhmän raportti. (Moniste)
ISBN 952-00-2196-5 (nid.)
ISBN 952-00-2197-3 (PDF)
- 64 Sosiaalipäivystyksen kehittäminen.
ISBN 952-00-2204-X (nid.)
ISBN 952-00-2205-8 (PDF)
- 65 Terhi Hermanson. Päihtyneen henkilön akuuttihoito. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeet. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-2208-2 (PDF)
- 66 Terhi Hermanson. Akutvård för berusade personer. Social och hälsovårdsministeriets anvisningar. (Publiceras bara på Internet <http://www.stm.fi/svenska>)
ISBN 952-00-2209-0 (PDF)
- 67 Oppilashuoltoon liittyvän lainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio. Lausuntoyhteenveto työryhmän muistiosta.
ISBN 952-00-2210-4 (nid.)
ISBN 952-00-2211-2 (PDF)
- 68 Tuula-Riitta Markkanen. Johtamisen haaste. Näkemyksiä työssä jaksamisesta ja jatkamisesta. (Moniste)
ISBN 952-00-2214-7 (nid.)
ISBN 952-00-2215-5 (PDF)
- 69 Riikka Kivimäki, Aija Karttunen, Leena Yrjänheikki. Hyvinvointia sairaalatyöhön. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kehittämissuunnitelma 2004-2006.
ISBN 952-00-2219-8 (nid.)
ISBN 952-00-2220-1 (PDF)

2006: 70 Vakuutusyhtiölaki 2005 -työryhmän mietintö. (Moniste)
ISBN 952-00-2222-X (nid.) ISBN 952-00-2223-8 (PDF)